

ACM

Anam Cara Meduandrer

Norsk fellesskap av Community of Aidan &
Hilda, Lindisfarne

1 utgave mars 2007

Anam Cara – medvandrer (ACM)

Innhold:

1. Visjon og mål	s.4
2. 3 ledende prinsipper:	s.6
3. Veimerkene	s.7
4. En bønnebok	s.11
4.1: Bønn ved veimerkene	s.11
4.2: Bønner for en dag	s.15
4.3: Bønner for en uke	s.23
6. En sky av vitner: Om å be med troens forbilder	s.67

Kap 1: Visjon og mål

ACM består av kristne som ønsker å leve helhjertet som Jesu Kristi disipler, og som vil uttrykke dette gjennom sin måte å leve på. Denne livsstilen henter inspirasjon fra Aidan, Hilda og andre keltiske forbilder. Medlemmene i fellesskapet tror at Gud igjen kaller oss til overgivelse, og være vitner for Ham i ord og gjerning..

ACM er det gamle keltiske uttrykket for en sjelevenn eller Medvandrer slik vi velger å benevne det. Dette er ved siden av ti veimerker for livsvandringen kjennetegnet på dette fellesskapet.

Inspirasjon hentes ikke bare fra de keltiske kildene, men også fra ørkentradisjonen med dens mødre og fedre. Selv om deres spiritualitet ble levd på et bestemt sted til en bestemt tid, tilhører deres erfaringer alle kristne alle steder. Disse veimerkene kaller oss også til å være tilstede for Kristus i vårt eget land og vår egen kultur. Derfor finner også vandrere på veien inspirasjon i det Gud har gjort i deres eget land.

Selv om vi velger å kalle fellesskapet **ACM**, skal fellesskapet også preges av norske troshelter som har gitt inspirasjon til mange.

ACM visjon er å være et:

Ekumenisk fellesskap til å fremme åndelig og menneskelig utvikling i trosliv og tjeneste, inspirere til pilgrimsvandringer, gi impulser til kirkens vekst og skape forsoning.

ACM er en norsk gren av Community of Aidan & Hilda på Holy Island of Lindisfarne. (CA&H)

ACM målsetting er å:

Utforske kristen keltisk spiritualitet og dens aktualitet i dag, sammen med impulser fra vår egen norske kirkehistoriske arv. Og ut fra disse historiske kilder:

Utruste til liv og tjeneste ved

1. Lage en livsregel:	10 veimerker
2. Ha en Medvandrer	Soulfriend (Anam cara)

ACM er et fellesskap som gjør seg bruk av elementer fra kirkens historie om kommuniteter og ordener for å gi hjelp til et daglig, personlig tilpasset bønneliv og til regelmessige retreats.

En livsregel er en personlig tilpasset utgave av de 10 veimerkene som finnes i neste kapittel. Vi bruker uttrykket veimerker fordi ideen både favner den gamle tanken om en Regula og også anvendes i andre sammenhenger (F.eks Hammarskjold: Veimerker)

Hvert medlem har en Medvandrer som man treffer to ganger i året for å samtale om Veimerkene og drøfte andre spørsmål.

ACM har som mål å studere forbilder i troens historie, og å be med dem: ”en sky av vitner”.

ACM samles til et årlig todagers retreat i begynnelsen av mars. Medlemmene anbefales å foreta en pilegrimsferd til Lindisfarne i løpet av de to første årene.

ACM står under tilsyn og vegledning av Community of Aidan & Hilda: Caim Council og guardian: Rev Ray Simpson
www.aidan.org.uk

Den norske avdelingen ledes av sokneprest Tom Martin Berntsen. Lederen velges på det årlige retreat for ett år av gangen.

ACM har sin egen hjemmeside: www.anamcara.no

Medlemskap i **ACM** består av to trinn:

- A) **Utforsker**: Lese og leve og prøve ut sine egne Veimerker sammen med en Medvandrer før man etter ett eller to år eventuelt avgir løfte om å være:
- B) **Vandrer**: Man forplikter seg til å være medlem i Anam Cara og følge sine Veimerker, og til å påta seg bønne og økonomisk ansvar for fellesskapet. Dette løftet gis for 3 år av gangen.

Man opptaes som medlem i **ACM** i en gudstjeneste med løfteavleggelse.

Kap.2: 3 ledende prinsipper

Som basis for **ACM** ligger følgende tre prinsipper:

Enkelhet betyr at vi er villige til å være rike eller fattige for Gud, alt ettersom Gud leder. Vi motstår fristelsen til grådighet og påholdenhet, og vi vil ikke manipulere folk eller skaperverket for at vi skal berikes av det. Frimodig bruker vi alt vi har for Gud, uten frykt for at vi kanskje blir fattige.

Renhet betyr at vi vil leve helhjertet og ikke delt, i alle relasjoner. Vi gir Gud hele livet vårt, også vår seksualitet. Vi vil prøve å elske vår neste slik Kristus pålegger oss, og aksepterer Jesu lære om ekteskap og enslig stand. Vi respekterer hvert menneske som Guds skapning og vil tjene dem med generøsitet og åpenhet.

Lydighet handler om at vi med glede overgir oss selv til Gud. Det å lytte årvåkent er lydighetens rot. Vi opplever størst grad av helhet når vi utvikler en lyttende holdning som lærer oss å skjelne hva som er Guds vilje. Noen har fått karismatiske eller institusjonaliserte

gaver på forskjellige vis, og vi samarbeider med disse til vår felles beste. Vi respekterer hver person og deres rolle, og vi forholder oss til hverandre som kroppsdelene forholder seg til hverandre på en kropp (1. Kor 12).

Anamchara eller Medvandrer

Medvandrer: Den keltiske kirke benyttet og utviklet den tjenesten som ble kalt Anamchara, eller Medvandrer. En Medvandrer må være en moden kristen som har sympati for fellesskapets mål. Han eller hun trenger ikke være en del av fellesskapet (CA&H), men det er en fordel om vedkommende er det. Hvert medlem av fellesskapet har sin egen Medvandrer som hjelper dem med å konkretisere veimerkenes betydning for dem. Veimerkene forholder seg til de følgende ti områdene av livet, og revurderes med jevne mellomrom etter avtale.

Kap 3: Veimerkene

1. Livslang læring

Dagelig bibellesning er ”hjertet” av denne livsveien. I tillegg studerer vi den keltiske kirkes historie og helgener. Vi minnes dem og andre kristne forbilder på deres merkedager og regner dem som våre medvandrere på troens vei. Vi verdsetter de impulsene de fikk fra ørkenfedrene og østkirken, og vi ønsker også å lære mer av disse. Det er viktig for oss at studiet ikke bare er en akademisk øvelse. Vi lærer ikke bare for å øke vår kunnskap, men vi lærer for å leve. Vi vil oppmuntre til den keltiske praksis å lære deler av Skriften utenat, og til å lære gjennom kreativ kunst.

2. Den åndelig reisen

Til vår Medvandrer kan vi åpent fortelle hvordan det går på vår åndelige reise.

Vi møter vår Medvandrer minst 2 ganger i året. Han eller hun er en som er kjent med fellesskapet (CA&H) og vedkommende ønsker å hjelpe oss til å avklare hvor vi er på reisen, hva Den Hellige Ånd gjør i våre liv og hvordan Gud leder oss. Vår Medvandrer respekterer tradisjonen vi kommer fra, og noen vil for eksempel oppsøke en Medvandrer som de trygt kan skrive til og få absolusjon fra.

Medvandreren gir veiledning i forbindelse med to disipliner som fellesskapet anser som viktige. Disse er:

1. Jevnlig retreat: Hvordan man gjør dette avhenger av den enkeltes livssituasjon og livsstil, men vi anbefaler at man med jevne mellomrom setter av en dag til stillhet og refleksjon og at man årlig drar på retreat.
2. Pilegrimsreiser: Målet med pilegrimsreiser er å gå i fotsporene til Jesus og troens forbilder, og ved det komme i kontakt med mange rike erfaringer som er knyttet til det å være en pilegrim. Slike reiser vil dra oss inn i en dypere hengivenhet til vår Herre Jesus Kristus og inspirere oss til misjon. Medlemmer kan selv søke opp steder for bønn. Fellesskapet anbefaler pilegrimsreiser til steder som har vært viktige for den keltisk kristne tradisjonen slik som Iona, Lindisfarne og til andre og nye steder. Medvandreren kan gi råd og veiledning om det å dra på pilegrimsreise.

3. Balanse mellom bønn, arbeid og re-kreasjon

Bønn: Vi forplikter oss på en fast bønnerytme. Medvandreren kan om ønskelig gi veiledning i forhold til dette. Fellesskapet anbefaler et mønster for daglig bønn og tilbedelse. Fellesskapet (CA&H) tilbyr bøker for hjelp til en slitesterk form for bønn og tilbedelse, men måten man ber på vil kunne variere ut i fra hva slags personlighetstype man er. Fellesskapet oppfordrer til en fornyelse av all slags bønn (Ef 6,18), og vi forsøker derfor stadig å oppdage nye måter å be på. Vi vil leve i alt fra kontemplativ bønn til feirende tilbedelse.

Arbeid: Vi ser arbeid som en gave fra Gud. Alle medlemmer i fellesskapet bør arbeide, enten det gjelder gjennom rutinemessige aktivitetene i hjem og fritid, eller det gjelder betalt arbeid. Arbeid som er motivert av verdier som kommer i konflikt med Veimerkene bør man, så langt det er mulig, forsøke å unngå. I ydmykhet aksepterer vi det Gud gir oss. Om vi er arbeidsløse eller usikre på hva som er vår oppgave, søker vi veiledning hos vår Medvandrer. Vi vil ikke jobbe for mye, og står fast mot alt press som prøver å få oss til å gjøre det. Vi vil ikke overarbeides fordi det frarøver enten oss selv, andre eller Gud den tiden vi skulle hatt for dem.

Hvile: Den tiden man bruker til hvile og rekreasjon er like viktig som den tiden man bruker til arbeid og bønn. Jesus minner oss på at sabbaten ble skapt for menneskets skyld, og ikke menneske for sabbaten (Mark 2,27). I Bibelen ble selv jorda gitt en sabbat hvert 7. år (3. Mos 25,3-5). Behovet for hvile er en del av skaperverket (1. Mos 2,1-3). Å sette av tid for denne hvilen, som både er hellig og nyskapende, bør være en del av den enkeltes personlige Veimerker.

4. Forbønnens tjeneste

Fellesskapet tar det overnaturlige og den åndelige kampen på alvor. Vi vil sammen med historiens ”sky av vitner” engasjere oss i forbønn og arbeid. Vi overfører ikke til den åndelige sfære det som ligger til det menneskelige ansvar.

5. Enkel livsstil

Vi vil leve enkelt, så andre ganske enkelt kan få leve. Vi vil være påpasselige så vi unngår å dømme hverandre, for Gud stiller forskjellige krav til hver enkelt av oss. Vårt feller ansvar er jevnlig å holde fram for Gud det vi tjener, det vi sparer og det vi eier. Vi er bevisst på at vi er forvaltere og ikke eiere av de tingene vi har til disposisjon, derfor gjøre vi dem tilgjengelige for vår Herre slik han måtte ønske. Disse forholdene er det naturlig å vurdere sammen med vår Medvandrer.

En enkel livsstil handler om å verdsette alt i forhold til den enkle skjønnheten skaperverket har. Våre eiendeler, aktiviteter og relasjoner ordnes slik at de virker frigjørende for ånden, og ikke tyngende og distraherende.

Vi søker ikke et liv i selvfornektelse, men gleder oss over alt det gode Gud har gitt oss. Vår livsstil og smak bør reflektere de gudgitte sidene ved vår personlighet. Det finnes en tid for fest og feiring, på samme måte som det finnes en tid for faste. Vi forplikter oss til åpenhet. Vi står imot Mammons innflytelse på samfunnet vårt. Dette gjør vi gjennom vår livsstil, gjestfrihet, forbønn, og gjennom en ordnet og sjenerøs givertjeneste.

6. Omsorg for skaperverket

Vi anser Guds skaperverk som grunnleggende godt, men skadet som følge av menneskelig synd og djevlesk ondskap. Vi respekterer derfor naturen, og forplikter oss på å ta vare på og gjenopprette den. Vi vil være økologisk bevisste. Vi vil be for Guds skaperverk og alle hans skapninger, og vi vil motstå alt som skader og ødelegger. Vi ser på skaperverket som et sakrament som viser oss Guds storhet. Vi søker derfor å møte Gud i hans skaperverk, vi vil velsigne og glede oss over det.

7. Helbredelsens tjeneste

Vi bekjenner oss til det keltiske helhetssyn på mennesket som ånd, sjel og legeme.

Vi støtter og oppmuntrer til en kristen helbredelsestjeneste. Vi legger ikke bare hendene på de syke og ber om at de må bli helbredet, men vi legger også ”hendene på” alle deler av Guds verden for å velsigne og anerkjenne dens rett til helhet i Kristus. Når vi vokser i Kristus søker vi å bli mer hele mennesker, og vi tror at et ”liv til Guds ære er et liv levd fullt ut”. (Ireneus)

8. Åpenhet for Guds Ånd

Vi tillater Gud å lede oss dit Ånden vil, om det er ved en mild bris eller gjennom en voldsom vind. De keltiske kristne hadde en slik tro på Åndens ledelse at de med glede la ut i små båter for å dra dit vinden førte dem. Vi tiltrekkes av en slik åpenhet for Åndens ledelse.

Med tanke på dette er det viktig med en rett anerkjennelse av profetiens gave. Paulus oppfordrer oss alle til å profetere (1. Kor. 14). Vi anerkjenner denne gaven og vil bruke den på en ordentlig og passende måte.

Å lære seg å lytte er en egenskap som nesten har gått tapt, og som det kan kreve lang tid å lære seg. Vi vil søke å utvikle en indre stillhet som gjenkjenner og skiller ut forstyrrende stemmer. Den indre stillhet lærer oss å høre og lyde Guds veiledning i Ordet og Skaperverket.

9. Enhet

Når vi studerer den keltiske kirkens historie, oppdager vi den enheten vi kristne engang hadde, som *ett* kristent folk innen *en* udelt universell kirke.

Vi er takknemlige for vår evangeliske arv, og ser på våre medkristne som medvandrere og pilegrimer som oss. Vi verdsetter folk fra alle kirkesamfunn og snakker ikke om vårt kirkesamfunn i motsetning til de andres. Vi motstår det i vårt eget liv som ødelegger for enheten i Kristi kropp, og vi vil ikke handle på egenhånd når vi kan gjøre det bedre sammen.

Den keltiske kirken verdsatte, stolte på og gikk sammen med vanlige mennesker i de samfunnene den var satt. Aidan levde blant folket. Vi ønsker også å stå sammen med alle slags mennesker i alt bortsett fra synd. Vi ønsker å verdsette alt som er sant menneskelig, og vi vil motarbeide holdninger og praksis som lager barrierer mellom kirken og folket.

Vi vil tilstrebe forsoning mellom folk som i dag er skilt på grunn av klasse, farge og trosbekjennelse, og vi vil omvende oss fra våre bidrag til disse skillene.

10. Misjon

Vårt mål er at alt det skapte skal bli forsonet med Gud i Kristus (Kol. 1,20). Vi vil søke å leve som *ett* kristent felleskap "så verden kan tro" (Joh. 17,21). Målet for Veimerkene er å utvikle et disiplinert åndelig liv som gjør oss til sanne vitner for Kristus i verden.

Den keltiske kirken evangeliserte fra grasrotfelleskap som Iona og Lindisfarne. For oss vil det naturlige være å evangelisere ut fra fellesskapet i den lokale menigheten, men også ut fra dette fellesskapet **ACM**

Når vi lever etter Veimerkene, leder Den Hellige Ånd oss til å ta nye initiativ for å føre Gud ut til folket.

Vi vil dele vår tro når vi blir gitt en mulighet. Vi evangeliserer ikke bare ut fra plikt, men fordi Guds Ånd gir oss et hjerte for de fortapte. Vi ber Gud virke gjennom oss med tegn og under, til hans ære og ikke til vår. Vårt oppdrag er også å tale for de fattige, de maktesløse og dem som blir urettferdig behandlet i samfunnet vårt. Vi vil tjene dem, og tjene med dem, slik Gud leder oss.

Kap 4. En bønnebok

4.1 Bønn ved Veimerkene

(Oversettelse: Kirsten Nilsen)

Leder: Du hellige, allmektige treenige Gud
vør mitt skjold og vern i dag,
Fader, Sønn og Ånd som skaper alt ved din kjærlyghet.
Til å være mitt skjold i dag påkaller jeg
den mektige, hellige treenighet;
Fader, Sønn og Ånd, forenet i én sann Gud
som skaper alt ved sin kjærlyghet.

Livslang læring

Fyll våre hjerter med ditt ord, så vi kan trenge dypere inn i din kjærlyghet.
Fyll våre sinn med ditt ord, så vi kan tenke dine tanker.
Gi oss å leve slik at vår lengsel etter å kjenne deg blir stadig sterkere, så vi kan vokse i
Kristi visdom.

Alle: **Forny oss ved din ånd, og gi oss innsiktens gave.**

Åndelig reise

Fri oss, Herre, fra egoismens fengsel. Åpne våre hjerter for dem du sender oss som
følgesvenner på veien. Skap i oss gjestfrie hjerter, så vi deler din glede med andre, og
får deres velsignelse tilbake.
Gi oss å bringe ditt vennskap til dem som kjenner seg fremmede i verden.
Måtte vi få bringe sjelevennskapets glede til en fremmedgjort og foreldreløs verden.

Alle: **Forny oss ved din ånd, og gi oss en venn for vandringen.**

Livsrytme

Herre, vi er et folk ute av kurs. Åket av våre selvpålagte byrder tynger våre skuldre og
skader våre sjeler. Vi har fylt tiden med ting som gir hjertene steiner for brød. Herre,
gi oss tilbake balansen mellom arbeid, bønn og fritid, og lær oss å ta imot søndagens
livgivende hvile.

Alle: **Forny oss ved din ånd, og velsign oss med skaperverkets rolige
puls.**

Forbønn

All jordens Gud, la din kjærlyghet til hele menneskeheten bli tydelig igjennom oss.

Beveg våre hjerter til medlidenhet, bønn og arbeid for en verden som går fortaapt i grådighet, krig og selvbedrag.

Fri oss fra å søke vårt eget, lær oss å søke alles beste.

Alle: Forny oss ved din ånd og gjør oss brennende i vår forbønn.

En enkel livsstil

Far, fri oss fra presset til å bygge imperier til ære for oss selv. Minn oss om at den som dør med mye eiendom kan komme til å dø uten deg. Hjelp oss til å skifte fra forfengeligheites glorete kostyme til ydmykhetens enkle drakt.

Alle: Forny oss ved din ånd, og lær oss å søke enkelhet.

Omsorg for skaperverket

Skapelsens Gud, din ånd svevet over kaos og fødte verdensaltet. Du gledet deg på hver eneste av skapelsens dager, og frydet deg med himmelens herskare da du så at alt var godt. Du tente livets gnist i alle dine skapninger, og pustet din ånd inn i mennesket. På den måten skapte du en forening mellom himmel og jord i oss. Gi oss å verdsette og glede oss over vårt slektskap med alt som lever, med hele det skaperverket som du frigjør sammen med oss ved Jesus Kristus.

Alle: Forny oss ved din ånd i kjærlig omsorg for ditt skaperverk.

Helbredelse for splittede mennesker og samfunn

Treenige Gud, evige tre, evige enhet, du skapte oss til hele mennesker. Fri oss fra den splittelsen vi har brakt over oss selv og din kirke. Gjør oss hele igjen, slik at vi kan legge helbredende hender på dem som er brutt ned av syndens kaoskrefter og som sukker sammen med skaperverket.

Alle: Forny oss ved din ånd og gi oss helhetens og helbredelsens gave.

Åpenhet overfor Guds ånd

Hellige Ånd, du kommer til oss i storm og i solgangsbris, du taler med tunger av ild og i en stille hvisken, og du kaller oss til å legge ut på din kjærlighets endeløse hav. Måtte vi alltid være åpne og villige til å tale profetisk, og til å gi oss din mektige vind i vold.

Alle: Forny oss ved din ånd og gi oss mot og vilje til å være åpne og sårbare

Enhet

Herre Jesus Kristus, du som bad om at vi alle måtte være ett slik du og Faderen er ett; gi oss en ånd som søker forsoning for din splittede kirke, som fremmer kjærlighet og sannhet blant ditt folk og som vier sitt liv til en lidende menneskehet.

Alle: Forny oss ved din ånd og lær oss å være ett i kjærlighet.

Misjon

Herre Jesus, du søkte og fant oss der hvor vi var i vårt daglige liv. Du tok inn hos både de respektable og de foraktede for å gjenforene dem med din far. Du gikk i rette med synden i våre liv.

Gi oss mot til å gå inn i ukjent og utrygt landskap, og til å rekke hånden ut til dem som har gått seg vill. Gi oss styrke til å stå opp imot uretten i vår egen tid, og hjelp oss til å vise mennesker sammenhengen mellom deres liv og din sannhet.

Alle: Forny oss ved din ånd og gjør oss brennende for ditt Evangelium.

Alle: Til å være mitt vern i dag påkaller jeg
den mektige, hellige treenighet,
Fader, Sønn og Ånd, forenet i én sann Gud
som skaper alt ved sin kjærlighet.

Dag for dag, kjære Herre Gud,
lær meg om ditt rike og ditt ord.
Led meg på livets pilegrimsvandring,
frigjør meg til å leve i din rytme,
gjør meg brennende i bønn.
Fri meg fra alt som forstyrrer,
lær meg å verdsette ditt skaperverk.
Gi meg å hele det som er knust,
før meg til dem som lever på kanten av stupet.
Lær meg å fremme enhet i deg.
Gjør meg til et redskap for din rettferd,
sannhet og kjærlighet.

4.2 Bønner for en dag

(oversettelse Kirsten Nilsen)

MORGENBØNN

Lys over oss, Herre, slik solen lyser opp dagen;
jag mørket bort, og alle syndens skygger.
La oss våkne ivrige etter å høre ditt ord;
som dagen følger natten: la din herlighet strømme over oss.

En salme

Les fra Salmenes bok, ev. følgende fra salme 63:

"Gud, du er min Gud, som jeg søker. min sjel tørster etter deg, mitt legeme stunder etter deg i det øde, tørre, vannløse land. Så skuer jeg deg i helligdommen og ser din makt og herlighet. For din miskunn er bedre enn livet. Mine lepper skal synge din pris. Så vil jeg love deg hele livet og løfte hendene i ditt navn. Da mettes min sjel som med fete retter, med jublende lepper priser jeg deg.

Ev. sang.

Lys opp våre hjerter, å Herre; gi oss å hige etter din sannhet. Jag ut alt som er falskt i oss.

Bibellesning(er).

Dette kan følges av stillhet, sang eller den daglige meditasjonen fra "Celtic Daily Light".

Herre, vi kommer til deg med alt vi har, alt vi gjør, og alle vi skal møte i dag, for at du skal ha æren.

Vi kommer til deg med arbeid og fritid, våre hjem og skoler og alle i vårt samfunn. Måtte alt vi gjør være for deg.

Vi kommer til deg med de nedbrutte og med dem som sulter.. Måtte verdens arbeid og velstand bli likelig fordelt, og måtte ingen utnytte en annens nød. La alle få kjenne ditt nærvær.

Ongi oss, Herre
Hold striden ute, hold freden inne,
hold frykten ute, hold håpet inne.
Hold stolthet ute, hold tillit inne,
hold ondskap ute, hold godhet inne

La oss få vandre i håpet om ditt rike,
Fyll oss med lys og kjærighet fra deg,
Vær med oss alle gjennom denne dagen,
Fader, Sønn og Hellig Ånd

MIDDAGSBØNN

Vi trer inn i ditt nærvær, Far som skapte oss.
Vi trer inn i ditt nærvær, Sønn som delte vår hverdag.
Vi trer inn i ditt nærvær, Ånd som fornyer oss.
Vi trer inn i ditt nærvær, Hellige Treenighet.

Salme 127, 1-2:

Hvis ikke Herren bygger huset, arbeider bygningsmennene forgjeves.
Hvis ikke Herren vokter byen, våker vaktmannen forgjeves.
Forgjeves står dere tidlig opp, forgjeves går dere sent til bords og spiser brødet som dere har slitt for. Det samme gir han sine venner mens de sover.

Bønn

Som arbeidet hviler ved middags tid,
måtte Herrens hvile senke seg over oss.
Som solen står høyt på himmelen,
måtte rettferdighetens sol lyse over oss.
Som regnet frisker opp de skitne, støvete gatene,
måtte Ånden la det regne over vår tørre jord.

Stillhet

Et vers fra Bibelen

Les og mediter over dette verset fra Efeserne 6,6-7 eller et annet vers fra Bibelen:

Vær ikke øyentjenere som bare vil gjøre mennesker til lags, men Kristi tjenere, som
helhjertet gjør Guds vilje. Gjør tjenesten med iver, som for Herren og ikke for
mennesker.

Fadervår.

Led meg fra døden til livet,
fra falskhet til sannhet.
Led meg fra fortvilelse til håp,
fra frykt til tillit.
Led meg fra hat til kjærighet,

fra krig til fred.

Fredens sønn, la din dype fred fylle våre hjerter, våre arbeidsplasser, vår verden.

Velsign oss nå, Herre, midt i vår hverdag.

Vær hos oss og alle våre kjære.

Bevar oss i skjønnhet, glede, enkelhet og mildhet.

La oss se Treenighetens uendelige kjærighet i øynene hos alle vi møter, og la den strømme gavmildt over oss time etter time.

KVELDSBØNN

Oppstandne Kristus, som lampene lyser i kvelden, la din ånd skinne inn i våre hjerter og tenne ilden fra din kjærighet i oss.

En kan tenne lys. Alle sier eller synger:

Kristi lys har kommet til verden!

Vi takker deg fordi du ledet våre fedre i troen med en skystøtte om dagen og en ildstøtte om natten; vi takker deg, milde lys, for at troens fakkell ble brakt til vårt land, og for at du alltid vil lede ditt folk. Lys opp våre dunkle hjerter med Kristi lys, og la hans ord lyse på vår vei, for du øser kjærighet og godhet ut over hele ditt skaperverk, Fader, Sønn og strålende Ånd.

Lys av lys, kom til mitt dunkle hjerte
Måtte Åndens visdom komme til meg fra min frelser.
Måtte Åndens fred være med meg i natt,
måtte Sønnens fred være med meg i natt,
måtte Faderens fred være med meg i natt.
Måtte den fred som er over all forstand være med meg i natt,
og hver morgen og hver kveld i mitt liv.

En salme fra Salmenes bok

Vi kommer til deg, Herre, med dagens strev, vi legger våre byrder ned for dine føtter.
Tilgi oss våre synder, gi oss din fred, og hjelp oss å ta i mot ditt ord.

En bibellesning

Herre, du er min klippe, i din favn finner jeg hvile.
Du er det speilblanke havet som fyller meg med fred.
Du er evighetstonen fra de store havdyp som synger i meg,
du er fuglesangen som fyller meg med fryd!
Du er den bløte, hvite sanden på bredden,
hørs deg er ingen mørke skygger.
Du er bølgene som bryter mot klippen,
dønningene priser deg med sin sang.
Du er Herren i mitt liv, jeg vil bli i deg.

Takksigelse

Vi takker deg fordi du alltid er til stede, i alt som skjer, hver eneste dag og hver eneste natt. Vi takker deg for dine gaver, for skaperverket, for liv og vennskap. Vi takker deg for denne dagens velsignelser:.

Bønner

I dine hender, Herre, legger vi våre familier, våre naboer, våre brødre og søstre i Kristus, og alle vi har møtt i dag. Omslutt dem med din vilje.

I dine hender, Herre, legger vi alle undertrykte, alle som er offer for fordommer, de uønskede og de svake, dem som ingen ser eller bryr seg om. Måtte alle bli sett og verdsatt, fra unnfangelse til grav.

I dine hender, Herre, legger vi alle de rotløse, de syke og dem som er offer for ondskapens makt: våk over dem og over oss i denne natt.

I dine hender, Herre, legger vi våre medmennesker (bruk navn fra bønnelista og andre som ligger oss på hjertet)

Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med oss alle.

AMEN

NATTBØNN

I ditt navn, du Far som gir hvile,
i ditt navn, du Sønn som gir ro,
i ditt navn, du Ånd som gir fred;
må vi bli ett med Gud!

Jeg overgir sjel og legeme til din varetekt i natt, å Gud,
skrøpelige pilegrimers far,
himmelens og jordens vokter.

Jeg overgir sjel og legeme til din veiledning i natt, å Kristus,
tårenes og sårenes sønn.
Måtte ditt kors være mitt vern i natt.

Jeg overgir sjel og legeme til din glød i natt, du Hellige Ånd,
milde følgesvenn og sjelevenn,
evige glød i mitt hjerte.

Les eller syng Salme 134 eller en annen salme:

Stå opp og lovsyng Herren,
alle Herrens tjenere,
dere som ved nattetider
gjør tjeneste i Herrens hus.
Løft hendene til helligdommen
og lovsyng Herrens navn!
Herren velsigne deg fra Sion,
han som skapte himmel og jord.

La det i meg som lå brakk i morgenlyset
få spire mot kveld..... (ev. en kort pause)
Du er vår herre og frelser!
Vær vårt vern når vi snubler.
Vær vår hvile når vi segner.
Vær lyset i vårt mørke.

Kristus, du sønn av den levende Gud,
la dine hellige engler vokte vår søvn.
La dem våke over oss mens vi hviler,
stå vakt rundt vårt leie,
og åpenbare din strålende sannhet for oss i våre drømmer.
La ingen frykt eller bekymring hindre
vår villige, tillitsfulle søvn.

Les disse eller andre ord av Kristus:

Kom til meg alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile. Ta mitt åk på dere og lær av meg, for jeg er mild og ydmyk av hjertet, og dere skal finne hvile for sjelen.

Dette kan følges av stillhet, eventuelt med og spontane sitater fra Guds ord.

Velsign våre kjære, å Gud, og bevar dem der hvor de er
(Her kan en nevne sine kjære og andre fra dagens bønneliste)

Måtte den store, mektige himmelske herskare favne oss alle med sine utstrakte armer,
for å verge oss fra fiendens makt,
for å gjøre våre drømmer fredfylte,
for å gi oss fullkommen hvile.

Jeg legger meg ned med Gud i natt, og Gud legger seg ned med meg.
Jeg legger meg ned med Kristus i natt, og Kristus legger seg ned med meg.
Jeg legger meg ned med Ånden i natt, og Ånden legger seg ned med meg.

Fader, Sønn og Hellig Ånd legger seg ned med meg.

Jeg tegner meg med Kristi kors,
min Kristus, mitt skjold.
Du omgir meg dag og natt, i lys og i mørke,
min skatt, min kjære.

Måtte de nådige og allmektige Tre omgi oss, så vi kan våke med Kristus om dagen og sove i fred om natten.

AMEN

4.3: Bønner for en uke

(Oversettelse Helge Spilling)

Søndag – Nytt liv

Morgenbønn

Leder Oppstått fra de døde hilser Kristus sitt folk i dag

Alle Oppstått sammen med hele skaperverket
hilser vi ham som vår Konge.

eller

Leder Skinn på oss, å Gud, som sola lyser opp dagen.
Jag bort mørket og alle skyggene av synden.

Takkebønn

Evt. sang

*En av de følgende salmene, eller dagens salme, kan leses:
Salme 30; 33:1-12; 66; 81; 117; 118:1-19; 135:1-14; 146;
147:1-12; 147:13-21; 150. Eller Salme 24 kan leses slik:*

Leder Jorda og det som fyller den,
verden og de som bor i den, alt hører Herren til.
For han har grunnlagt jorda på havet,
reist den over strømmene i dypet.

Første Hvem kan gå opp til Herrens fjell,
hvem får stå på hans hellige sted?

Andre Den som har skyldfrie hender og et rent hjerte,
den som ikke farer med svik og ikke sverger falsk ed,
han får velsignelse fra Herren og rettferd fra Gud, sin frelser.
Her er det folk som spør etter Herren,
som søker ditt åsyn, Jakobs Gud.

Alle Løft hodene, dere porter, ja, løft dere, eldgamle dører,
så ærens konge kan dra inn!

Første Hvem er denne ærens konge?

Andre Det er Herren, den veldige helt, Herren, den sterke i strid.

Alle Løft hodene, dere porter, ja, løft dere, eldgamle dører,
så ærens konge kan dra inn!

Første Hvem er denne ærens konge?

Andre Det er Herren, Allhærs Gud. Han er ærens konge.

Leder La oss minnes at den oppstandne Kristus er nær.
Han er sammen med oss nå.

Kort stillhet

Følgende ord til bekjennelse og tilgivelse kan brukes:

Leder Kristus Jesus, i lyset fra ditt oppstandne nærvær,
og i fellesskap med dine første, svake apostler
ber vi om tilgivelse:

Alle For at vi ikke verdsetter dine ord,
for at vi ikke deler dine lidelser,
for at vi ikke stoler på dine løfter.

Leder Kjære Kristus Jesus, som ble hengt på et tre,
døde og stod opp igjen den tredje morgenen,
ta bort syndene fra våre liv - som dogget fra markene.
Skap i oss de rette gjerninger og de gode ord.
Forny oss slik du vil vi skal være.

Alle I deg har vi vårt håp, nå og alltid.

Guds ord

Tekstleser Jesaja 60:1-3, 19-22 *eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet*

Evt. sang

Leder Jesus sier: Jeg er oppstandelsen og livet.

Alle Du bryter syndens og dødens makt.

Leder Jeg er livets brød.

Alle Du gir oss føde og metter de sultne.

Leder Jeg er det sanne vintre.

Alle Du gir oss evig liv.

Tekstleser Kolosserne 3:9-17 *eller dagens lesning fra det Nye Testamentet*

Leder Vi tror, O Gud over alle guder,

at du er livets evige Skaper.
Vi tror, O Gud over alle guder,
at du er kjærlighetens evige Skaper.

Alle Vi tror, O Hersker og Gud over alle folk,
at du er Skaperen av himlene der oppe,
at du er Skaperen av havene her nede,
at du er Skaperen av de evige riker.

Leder Vi tror, O Hersker og Gud over alle folk,
at du er den Ene som skapte vår sjel og bestemte vår kurs;
at du er den Ene som skapte vår kropp av jorda;
at du gav vår kropp livspust og vår sjel alt vi er.

Alle Gud, velsign vår kropp. Gud, velsign vår sjel.
Gud, velsign vårt liv. Gud, velsign vårt mål.

Stillhet, undervisning, vitnesbyrd eller sang.

Forbønn

Leder Takk Gud, for at du har brakt oss til starten på denne uka.

Alle Hold oss fast hos deg så vi ikke faller i noen synd.

Leder Ved din Sønnns oppstandelse overvant du syndens og dødens makt.

Alle Forvandle oss på alle måter.

Leder Oppstandne Kristus, bring nytt liv

Alle inn i våre gamle rutiner,
inn i våre slitne sjeler,
inn i våre rustne relasjoner.

Evt. musikk, bevegelse eller sang

Leder Vi ber for de troende.

Alle Må deres liv være tegn på glad tjeneste.

Leder Må våre kirker gi deg ære og folket tro og håp.

Alle Må de være helbredende og inkluderende steder.

Leder Vi ber for mennesker med makt.

Alle Må de arbeide for rettferd og fred.

Leder Må denne dagen bli til fornyelse for familier
og enslige, næringsdrivende og ulike fellesskap.

Alle Må våre hjem være gjestfrie og vennlige.

Evt. sang

Velsignelse

Leder Måtte vi få erfare Guds nærvær i dag
og glede oss over fellesskapet med andre.

Alle Måtte livets Gud være med oss,
den oppstandne Kristus gå ved vår side,
den nyskapende Ånd leve i vårt indre.
Amen!

Søndag – kveldsbønn

Leder Oppstandne Kristus,
når lampene lyser opp kveldsmørket,
la din Ånd skinne i våre hjerter
og tenn din kjærlighets flamme i oss.

Det kan tennes lys

Leder Lyset fra Kristus har kommet inn i verden.
Alle Lyset fra Kristus har kommet inn i verden.

Det kan synges en salme eller følgende bønn kan bes

Alle Verdens lys, i nåde og prakt
speiler du Guds hvite drakt.
Kjærlighetens varme ild
bringer frelse til vår slekt.
Når vi møter aftenrøden,
løfter vi vår lovsangsrøst.
Du er verdig pris og ære,
nattens sol og dagens lys.

Tekstleser Salme 66 (viktigste vers) *eller en annen bibelsk salme kan leses
eller synges*

Kort stillhet

Leder Vi kommer til deg, Herre, med det som tynger fra denne dagen.
Vi legger byrdene våre ned ved dine føtter.
Tilgi oss våre synder, gi oss din fred
og hjelp oss til å ta imot ditt ord.

Alle I Jesu Kristi navn. Amen.

Guds ord (1)

Tekstleser La oss høre Herrens ord fra profeten Jeremia 31:31-34
eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet.

(etter lesningen) Slik lyder Herrens ord.

Alle Gud, vi takker deg.

Takkebønn

Leder Vi takker deg, vår Far,
for du er nærværende i alle ting,
hver dag og hver natt.
Vi takker deg for dine gaver
i skaperverk, liv og vennskap.
Vi takker deg for dine velsignelser

denne dagen...

*Her kan det være en kort pause der takkeemner kan nevnes,
evt. sang i tunger, en kreativ aktivitet eller sang*

Guds ord (2)

Tekstleser 2.Timoteus 2:8-13 eller dagens lesning fra det Nye Testamentet

*Her kan det være undervisning, stille refleksjon, vitnesbyrd,
trosbekjennelse eller sang*

Forbønn

*I de følgende forbønner kan det være frie eller forberedte bønner der det er
markert (...)
Alle kan gi respons i et bønnesvar, for eksempel "Herre, hør vår bønn", der
dette er markert (R)*

Leder I dine hender, å Herre,
legger vi våre familier, våre naboer,
våre brødre og søstre i Kristus,
og alle vi har møtt i dag...
Ta dem inn i din favn. (R)

Leder I dine hender, å Herre,
legger vi alle offer for fordommer,
alle som blir undertrykt eller forsømt
alle de svake, de som er uønska...
Måtte alle bli satt pris på
fra unnfangelse til grav. (R)

Leder I dine hender, å Herre,
legger vi alle som er urolige, syke,
alle som er i sorg eller er ensomme
eller som ber til onde makter...
Hold vakt over dem. (R)

Leder Oppstandne Kristus,
bring fornyelse til landet og til kirka,
til prestene og andre medarbeidere,
og til ulike kristne fellesskap.
La menigheter og nye fellesskap
møte folks behov i vår tid.

Her kan det være sang

Velsignelse

Leder Herre Jesus Kristus, verdens lys,
ved ditt kors vant du over mørket som undertrykker.
Kom med ditt lys og skinn på oss her i...
så vi kan vokse og leve sammen i din kjærlighet,
den som gjør oss ett med hele menneskeheten.

Alle Vår Herre Jesu Kristi nåde,
Guds kjærlighet,
og Den Hellige Ånds samfunn
være med oss alltid.
Amen.

Leder Før oss til vår oppstandelse uten ende.

Mandag: Skaperverket

Morgenbønn

Leder Livets Gud, du vekker dagen til live
og kaller oss til å skape med deg.
Alle: Du er Fjellet som hele verden er formet av.
Du er Maten som alle sjeler får næring fra.
Du er Styrken som alle krefter kommer fra.
Du er Kilden som er skaperverkets opphav.

Takkebønn

Evt. sang

Tekstleser(e) *Dagens salme eller følgende vers fra Salme 104 kan leses*

Første Gud, vår Skaper, hvor stor du er!
Du har kledd deg i lys.
Du har spent skyene ut som et telt.

Andre Vindene er dine sendebud.
Ild og flammer dine tjenere.
Du vanner jorda så den gir oss føde.

Første Herre, hvor mange dine gjerninger er!
Og alle har du gjort med visdom.

Andre Jorda er full av det du har skapt,
havet, stort og vidt – med et mylder som ingen kan telle,
av små og store dyr som lever der.

Første Alle sammen venter på deg,

at du skal gi dem mat i rette tid.
Andre Du sender din Ånd, og det blir skapt liv
du fornyer jordens overflate.
Første Måtte din ære vare evig.
Måtte du alltid glede deg over det du har skapt.
Andre Måtte du alltid ta vel imot vår takkesang,
og vi alltid glede oss i deg.

Herligheten i skaperverket

Leder For jorda og havet og himmelen med en harmoni av farger,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For lufta fra evigheten som siver gjennom alt det fysiske,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For den evige herlighet som dukker ned i tid og rom,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For den prektige naturen, med store dyr,
småkryp og syngende fugler, for energien i storbyen,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For Personen du sendte for å gjenreise oss
når vi kommer bort fra godheten i ditt skaperverk,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For harmonien din Ånd kan gjenopprette
når den svever over de urolige hav i våre liv,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For den verdighet du gir oss i livet
som flyter i din tidevannsrhythme,
Alle gir vi deg takk, å Gud.
Leder For at du setter hver og en av oss, som stjernene på himmelen,
inn i din kjærlighets bane
Alle gir vi deg takk, å Gud.

Guds ord

Tekstleser 1.Mos.1:1-5, 31; Job 38:1-18; Job 38:19-41; Jesaja 55:6-13;
eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet.

Leder Skaper og Frelser,
vi har utnytta jorda til våre selviske formål,
snudd ryggen til livets sammenhenger
og glemt at vi er dine forvaltere.
Nå tørker jorda ut, luft og vann blir ureint,
dyrearter forsvinner og menneskeverd reduseres.
Vi kommer til deg i anger – og ber om nåde.

Evt. stillhet, fri bønn, musikk til klage eller følgende bønn

Leder Gud, gi oss nåde.
Alle Kristus, gi oss nåde.

Leder Gud, gi oss nåde.

Tekstleser Johs.6:28-34; Ap.gj.14:8-17; Kol.1:1-20;
eller dagens lesning fra det Nye Testamentet

Alle Jeg tror, O Gud over alle guder,
at du er den evige Skaperen av alt liv.
Jeg tror, O Gud over alle guder,
at du er kjærlighetens evige Far.
Jeg tror, O Herre og Gud over alle folk,
at du er Skaperen av de høye himlene.
Jeg tror, O Herre og Gud over alle folk,
at du skapte min sjel og reiste meg opp.

*Evt. meditasjon, undervisning, dele vitnesbyrd eller fri bønn.
Evt. sang*

Forbønn

Leder Dette erkjenner vi: Jorda hører ikke oss til.

Alle Jorda hører Gud til, og det gjør også alle folk.

Leder Dette erkjenner vi: vi vevde ikke livets vev.

Alle Jorda hører Gud til, og det gjør også alle som puster på den.

Leder Alt som hender med jorda, angår også jordas sønner og døtre.

Alle Jorda hører Gud til og slik vil vi også tjene den.

Tekstleser Velsign alt arbeid som blir gjort i dag for å
gi den menneskelige familie klær, mat og hjem;
trygge reiser og god undervisning,
kommunikasjon og utveksling av erfaringer,
kreativitet og fest, - alt for å reflektere din ære.

Tekstleser Omsorgsfulle Gud og Far,
vi gir til deg brenselet og skogene,
havene og landene, lufta og dyrelivet,
teknologien og tekstilene i verden.

Alle Måtte vi forvalte skaperverket til din ære
og til det beste for framtidige generasjoner.

Tekstleser Kristus, som selv var arbeider, når vi går til vårt arbeid,
måtte vi ta med ditt nærvær også dit.
Sett oss i stand til å bringe din fred og gode ordning
inn i atmosfæren på arbeidsplassen.
Minn oss på å anerkjenne din autoritet
over alt som blir tenkt, bestemt og oppnådd der.

Gi oss frisk forsyning av sannhet og rett
som vi kan øse av mens vi arbeider.

Evt. sang

Velsignelse

Leder: I avhengighet av livets Gud
måtte vi verne om vår vakre jord:
jorda som hører livets Gud til,
jorda som hører kjærlighetens Kristus til,
jorda som hører den Hellige Ånd til,

Alle: I avhengighet av livets Gud
måtte vårt liv denne dagen få velsignelse:
velsignelsen fra livets Gud,
velsignelsen fra kjærlighetens Kristus,
velsignelsen fra den Hellige Ånd.

Leder: Gud, velsign himmelen som er over oss,
jorda som er under oss,
ditt bilde som er dypt inni oss,
dagen som ligger foran oss.

Mandag – kveldsbønn

Leder Vi lover deg, Gud, og glemmer ikke alle dine velgjerninger.

Alle Vi lover deg for ditt skaperverk som viser oss din herlighet.

Leder Du nikker og vinker til oss gjennom hver stein og hver stjerne.

Alle Når sola går ned i vest, setter vi oss ned sammen med deg.

Eventuelt sang

Bekjennelse

Leder Vår Far og Skaper, vi har misbrukt og ødelagt din jord.

Alle Gud, tilgi oss.

Leder Jesus, vår Frelser, vi har oversett dine ord og advarsler.

Alle Gud, tilgi oss.

Leder Hellige Ånd og opprettholder, vi har prøvd å leve uten deg.

Alle Gud, tilgi oss.

Guds ord

Tekstleser Salme 50:1-15 *eller en annen lesning fra Salmenes bok.*

Leder Herre, du er min øy;

Alle I ditt fang bygger jeg reir.

Leder Herre, du er havets ro;

Alle I din fred slår jeg leir.

Leder Du er bølgene mot stranda;

Alle Deres lyd er min hymne.

Leder Du er i fuglenes sang;

Alle Deres lyd vil jeg synge.

Leder Du er havet som slår mot fjellet;

Alle Jeg vil prise deg med styrke.

Leder Du er sjøen som skvulper rolig;

Alle I deg finner jeg hvile.

Tekstleser Jesaja 24:4-5 *eller en annen lesning fra det Gamle Testamentet*

Leder Vi lover deg, Herre,

Alle for skjønnheten i trærne,
den myke, varme lufta,
duften av gress og jord.

Leder Vi lover deg, Herre,

Alle for de svevende skyende,
rytmen i livet på jorda,
stillheten om kvelden.

Leder Vi lover deg, Herre,

Alle for stjernene som blinker,
friskheten om morgenen,
doggråpene på blomstene.

Leder Vi lover deg, Herre,

Alle for smaken av god mat,
sola som alltid skinner
og livet som alltid lever.

Tekstleser Matt.6:25-34 *eller en annen lesning fra det Nye Testamentet*

Alle Jeg tror, O Gud over alle guder,
at du er den evige Skaperen av alt liv.
Jeg tror, O Gud over alle guder,
at du er kjærlighetens evige Far.
Jeg tror, O Herre og Gud over alle folk,
at du er Skaperen av de høye himlene.
Jeg tror, O Herre og Gud over alle folk,
at du skapte min sjel og reiste meg opp.

Evt. undervisning, vitnesbyrd, kreativ aktivitet eller sang

Takkebønn

Leder Skapende Ånd,

Alle må luft og elementer prise deg,
må blomster og bedrifter prise deg,
må arbeidere og kontorfolk prise deg,

Leder Ditt folk priser deg når dagen gryr.

Alle Må biler og busser prise deg,
må arbeid og hete prise deg,
må gress og vekster prise deg.

Leder Ditt folk priser deg midt på dagen.

Alle Må måltider og samtaler prise deg,
må tanker og handlinger prise deg,
må menn og kvinner prise deg.

Leder Ditt folk priser deg når dagen heller.

Alle Må hver natt og dag prise deg,
må alle ukas sju dager prise deg,
må alt det gode som gjøres prise deg.

Leder Vi gir deg takk,

fordi liv og fruktbarhet flommer fra deg,
og alle tider og sesonger viser dine lover.
Vi gir deg takk,
fordi du skapte verden i kjærlighet,
du frelste verden gjennom kjærlighet,
du opprettholder verden ved kjærlighet.

Hjelp oss å gi vår kjærlighet til deg.

eller

Menn Vi takker deg for nådens øyeblikk
i livet i kosmos:
for en stjerne som bryter fram,
og for vår planet som blir født.

Kvinner Vi takker deg for nådens øyeblikk
i et menneskeliv:
kjærlighetens store kraft
og et nytt liv som blir født.

Forbønn

Leder Gavmilde Gud som strømmer over i skaperverket,
vi lover deg for alle blomstene og deres skjønnhet,
for alle skapninger med sin herlige variasjon,
for livet i havet, ulike årstider og våre sanser.
Må vi også reflektere noe av din store raushet.
Vi ber for skaperverket; at vi tar godt vare på det.
Vi ber for lufta; at den kan være sunn og god,
og for jorda; at den kan gi rikelig med grøde,
og for hele verden; at den kan være vakker.

Tekstleser Skaper, gjør oss til dine medarbeidere
så jorda og alle som bor på den
kan høste sin fulle grøde av den.
Vis oss hvordan vi kan gjenspeile
din rytme i vårt liv og vårt arbeid,
og ta vare på verdens rike ressurser.
Hjelp oss å ha respekt for alle skapninger
og vise omsorg for dyr og avlinger.
La forskningen være vis og hensynsfull
så landbruket kan drives forsvarlig
og vi kan ta vare på et levende miljø.

Eventuelt flere frie eller leda forbønner

Leder Gud, Skaper, hør oss.
Alle Gud, Skaper, hør vår bønn.

Velsignelse

Alle Fred over jorda og alt som gror på den.
Fred til havet og alt som svømmer i det.

Fred i lufta og alt som flyr gjennom den.
Fred med vår Gud som kaller oss til å tjene.

Leder Skaperen som gjorde orden av kaos, gi deg fred.
Frelseren som stilla stormen, gi deg fred.
Ånden som svever over dypet, gi deg fred.

Tirsdag: Fred - Gud hos oss

Morgenbønn

Leder Ære til den høyeste Gud
som er kommet for å leve blant oss.
Alle Du er kommet for å skape fred i en fiendtlig verden.

Leder Kristus, født av den kjære Maria,
Alle Du er hos oss ved vår fødsel.
Leder Kristus, lært opp som snekker,
Alle Du er hos oss i vårt arbeid.
Leder Kristus, venn med søkende og utstøtte,
Alle Du er hos oss i våre vennskap.
Leder Kristus, som holdt ut i lidelse og død,
Alle Du er hos oss i våre prøvelser.
Leder Kristus, Guds evige Sønn,
Alle Du er alltid hos oss.

Her kan det være sang eller musikk

Tekstleser Salme 1; 8; 19; 20; 82; 89,5-18; 96; 98; 112; 113; 117 eller 146

Leder Kjære Jesus, Marias Sønn,
du ble menneske for å frelse oss,
forandre våre hjerter.
Alle Kjære Jesus, Guds Sønn,
du kom til oss med kjærlighet som ofrer alt,
forandre våre hjerter.

*Her kan det være stillhet, spontane ord til bekjennelse,
eller følgende ord om tilgivelse*

Leder Guds Sønn kommer mot oss,
rekker ut sin hånd til forsoning.
La oss ta den, og lytte til Guds ord.

Guds ord

Tekstleser Mika 4,1-4 *eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet*

Leder Vi lover deg, Israels store Gud,

Alle For du har satt ditt folk i frihet.
Leder Du har sendt til oss en mektig frelser,
Alle født i din tjener Davids slekt.
Leder Du lovte oss gjennom dine hellige profeter
Alle at du ville frelse oss fra alle som hater oss.
Leder Du lovte å vise miskunn mot våre forfedre
Alle og huske på din hellige pakt.
Leder Du lovte vår stamfar Abraham
Alle å sette oss fri til å tjene deg uten frykt.
Leder Soloppgangen fra det høye skal bryte fram
Alle for å lyse for dem som er i mørke og lede oss til fred.
Sakarjas lovsang, Luk 1,68-79

Tekstleser Johs 14,27 eller dagens lesning fra det Nye Testamentet

Her kan være sang, undervisning, samtale eller kreativ aktivitet

Forbønn

Leder Barnet fra himmelen, forsvarsløs kjærighet,
 du måtte reise langt fra hjemmet ditt.
Alle Gi oss styrke som pilegrimer for tillit på jorda.
Leder Ærens Konge, du aksepterte å bli ydmyket,
Alle ta på oss ydmykhetens klær.
Leder Din fødsel viser oss Skaperens kjærighet,
Alle hold oss fast i den enkle kjærigheten.
Leder Ditt komme viser oss underet i det å være menneske,
Alle Hjelp oss å sette pris på alt menneskelig liv.

Tekstleser Herlighetens barn, Marias barn,
 ved din fødsel ble du kalt Fredsfyrsten.
 Du kom for å rive ned murer som skiller
 ett menneske fra et annet.
 Må murer av fiendskap og frykt falle sammen,
 spesielt.....
forslag kan nevnes her

Du priser salig dem som skaper fred.
 Styrk dem som i dag arbeider for fred i områder
 med krig og konflikt,
 spesielt...

forslag kan nevnes her

Kristus, du som kom med rettferdighet og fred,
vi ber om fred og velferd for hele verden
og for alle kirker og menigheter.

Vi ber for alle offer for undertrykkelse og vold,
spesielt...

forslag kan nevnes her

*Her kan det følge forberedte eller spontane forbønner,
stillhet, sang eller Herrens bønn.*

Velsignelse

Leder Måtte Gud styre dine dager og gjøremål,
verne om din verdi, gjøre ditt hjerte stille.
Måtte du se Kristi ansikt i alle du møter.
Måtte alle du møter se Kristi ansikt i deg.

Alle Dyp fred fra den rolige jord til deg.
Dyp fred fra den stille luft til deg.
Dyp fred fra det elskende hjerte til deg.
Dyp fred fra Han som er vår Fred.

Tirsdag – kveldsbønn

Leder Kristi fred er kommet inn i verden.

Alle Kristi fred er kommet inn i verden.

Eventuelt sang, eller Marias Lovsang, til tonen "Amazing grace":

Alle Magnificat! Magnificat!
Praise God my soul, praise God.
The proud are downed,
the poor raised up.
Magnificat, my soul!

Eller en annen variant av Marias Lovsang, Luk. 1:46-55

Tekstleser Salme 2; 45; 46; 48; 61; 62; 84; 89:1-4, 19-29; 98; 99; 103; 110;
eller 115.

Kort pause

Leder Vi gir deg, Herre, det som tynger fra denne dagen.

Vi legger ned våre byrder ved dine føtter.

Tilgi oss våre synder, gi oss din fred,
og hjelp oss til å ta imot ditt ord.

Alle I Kristi navn. Amen.

Guds ord

Tekstleser Jesaja 11:1-9 *eller en annen lesning fra det Gamle Testamentet*

Eventuelt sang

Leder Når dagen heller,

Alle kommer Kristus ned fra fjellene og møter oss.

Leder Når vi roper ut i smerte,

Alle kommer Kristus ned fra fjellene og møter oss.

Leder Når alt er vel i verden,

Alle kommer Kristus ned fra fjellene og møter oss.

Leder Når vi trenger styrke til å handle rett,

Alle kommer Kristus ned fra fjellene og møter oss.

Tekstleser Hebr. 1:1-6 *eller en annen lesning fra det Nye Testamentet*

Takkebønn

Leder Vi takker deg, vår Gud,

at du er nærværende i alle ting,
hver dag og hver natt.
Vi takker deg for dine gaver
i skaperverk, liv og vennskap.
Vi takker deg for dine velsignelser
denne dagen.....

Kort pause der takkeemner kan nevnes, evt. sang

Forbønn

En eller flere av de følgende bønnene kan brukes

Leder Kristus,

du som gir fred i det høye og hvile i det lave,
hold de fem kontinenter fast i din fred,
og spesielt din kirke over hele verden.
Gjør slutt på krigene overalt på jorden,
og spre dem som gleder seg over terror.

Tekstleser

Guds barn og Marias barn,
født i en stall, konge for alle,
du kom til vårt ødeland og led i vårt sted.
Når du valgte å bli født som et menneske,
lærte du oss å vise respekt for alt menneskeliv.
Måtte vi aldri forakte, nedvurdere eller ødelegge liv.
Hjelp oss heller å oppvurdere og bevare det.

Vi ber til deg for aleneforeldre, barn og familier,
skolene våre, de som viser omsorg for de svake.

Leder Humanitetens barn,

Treenighetens eneste Sønn,
vennlig og sterk, som vi alle er i slekt med,
kom med din fred til dine kjempende barn:

Alle

Fred mellom rike og fattige,
fred mellom troende og vantro,
fred mellom foreldre og barn.

Leder Kom med din fred til dem vi nevner for deg nå...

Personer kan nevnes, høyt eller stille

Leder Hjelp oss, Herre, å vokte våre ord,
overvinne fiendskap med kjærighet,
og skape fred, i kjærighet til Livets Konge.

Velsignelse

Alle Dyp fred fra det bølgende hav til oss,
dyp fred fra den lette og lyse luft,
dyp fred fra den stille, varme jord,
dyp fred fra de skinnende stjerner,
dyp fred fra Han som er vår Fred.

Onsdag: Guds hellige Ånd

Morgenbønn

Leder Kom, Skapende Ånd, frisk som morgendugget,

Alle forny oss og gjør oss levende.

Leder La oss stå opp i dag i Åndens kraft:

På steder med redsel,

Alle la Guds styrke holde meg oppe.

Leder På steder med tomhet,

Alle la Guds visdom veilede meg.

Leder På steder med forvirring,

Alle la meg se med Guds øye.

Leder På steder med disharmoni,

Alle la meg høre med Guds øre.

Leder På steder med tomt prat,

Alle la meg tale Guds ord
for å redde meg fra en falsk dagsorden,
som skader min kropp og sjel.

Evt. sang

Guds ord

- I.** Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd
og ikke slår inn på synderes vei,
men har sin glede i Herrens lov og grunner på den dag og natt.
- II.** Han er lik et tre, plantet ved bekker med rennende vann;
det gir sin frukt i rette tid, og løvet visner ikke på det.
Alt det han gjør, skal lykkes for ham.
- I.** Slik er det ikke med de ugudelige. De er lik agner som spredes
for vinden. Derfor kan ingen ugudelige bli stående når dommen felles,
og ingen syndere skal være med i de rettferdiges forsamling.
- II.** For Herren kjenner de rettferdiges vei,
men de ugudeliges vei fører til undergang.

Alle Ære være Gud, Skaper, Forløser og Opprettholder for evig.
Amen.

Salme 1

Eller en av de følgende salmetekstene kan leses:

Salme 8; 29; 46; 47; 65; 93; 111; 117; 145; 146; eller 150.

Leder Fra falske begjær og selviske gjerninger,

Alle Gud, som vet alt, fri oss.

Leder Fra uverdige tanker og hovmodige påstander,

Alle Gud, som ser alt, fri oss.

Leder Fra urene hjerter og smålige vaner,

Alle Gud, som renser alt, fri oss.

Tekstleser Jesaja 49:1-8 eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet

Evt. en sang

Matteus 28:16-20 eller dagens lesning fra det Nye Testamentet

Evt. undervisning, meditasjon, stillhet, vitnesbyrd, sang

Forbønn

Leder Kom som ilden og gjør våre hjerter varme.

Kom som vinden og gjør våre kropper friske.

Kom som vannet og gjør våre sjeler levende.

Kom som jorda og gi våre liv næring.

Tekstleser Hellige Ånd, sett oss i frihet,
så vi kan være sterke og frie.
Sendende Ånd, utrust oss
så menneskeliv kan bli berørt av deg.
La din kirke vokse i hellighet
og i antall disipler.
Uroende Ånd, vekk oss opp
så vi kan være rettferdige og sanne.

Leder Til dem som har en trist dag,

Alle Kom, Hellige Ånd.

Leder Til dem som bærer på angst,

Alle Kom, Hellige Ånd.

Leder Til et avsvidd og tørt land,

Alle Kom, Hellige Ånd.

Evt. frie eller forberedte bønner

Leder Evige Gud og Far, du har skapt oss med din kraft
og forløst oss med din kjærlighet:
veiled og styrk oss med din Ånd så vi kan gi oss selv
i kjærlighet og tjeneste til hverandre og til deg.

Evt. sang

Velsignelse

Leder Måtte din Kirke vokse i hellighet
og i antall disipler.

Alle Fred og velsignelse fra Ånden,
og fra de Tre som alltid er Ett.

Onsdag – kveldsbønn

Leder Hellige Ånd og ild, kom;
tenn din flamme i våre ventende hjerter.
Alle Rådgivende Ånd, kom;
du kjenner alt vi trenger og lengter etter.

Evt. sang

Tekstleser Salme 74:1-17; 139:1-12 *eller en annen bibelsk salme*

Kort pause

Følgende tekst kan synges eller leses av en eller flere

Kom, Hellig Ånd, med skapermakt,
opprett hva synd har ødelagt,
og glede i hvert hjerte giv
som du har født til evig liv!

En trøsters store navn du har,
Guds gave god og dyrebar,
for sjelen syk en salve mild,
en livets brønn, en hellig ild!

Du visdoms, råds og styrkes Ånd,
du kraft av Herrens høyre hånd,
du lysets bærer, Ordets tolk
for alle tungemål og folk,

ditt lys opptenn i vår forstand,
i hjertet kjærlighetens brann,
til vannmakt vår og usseldom
med hellig hjertestyrke, kom!

Vår fiende, jag ham langt på flukt,
gi fred og troens fagre frukt,
og la oss alle, store, små,
i sjeleomsorg hos deg stå!

Gjør oss med Gud, vår Fader, kjent,
med Sønnen som fra ham er sendt,
med deg som fra dem begge går,
og hjelp at vi i troen står!

Vær lovet, Gud, vår Fader god,
Guds Sønn som opp av døde stod,

og trøsteren som kom her ned:
Vær lovet i all evighet!

*Norsk Salmebok nr.208
Veni, Creator Spiritus,
Rabanus Maurus, 800-t.*

Guds ord

Tekstleser Jesaja 49:1-6 eller en annen tekst fra det Gamle Testamentet

Kort stillhet

Johs 14:15-17; Rom 8:15-17; 8:26-27; 1.Kor 12:1-11; Gal 5:22-25;
eller en annen tekst fra det Nye Testamentet

Evt. meditasjon, undervisning, vitnesbyrd, kreativ aktivitet eller sang

Forbønn

Leder Sannhetens Ånd, se til en verden fanget av løgner og illusjoner.

Alle Kom og virk midt i mørket for å bringe alle ting fram i lyset.

Leder Utrustende Ånd, del ut dine gaver iblant oss:

Alle Visdom, forstand og styrke;
kunnskap, ydmykhet og innsikt.

Evt. stillhet, bruk av nådegaver eller sang

Leder Store Skaper av den blodrøde månen og fallende stjerner,
Store Frelser, født på underfullt vis og oppstått fra de døde,
Store Ånd som har talt hellige ord til profeter og seere,

Alle Kom inn i våre tanker,
kom inn i våre drømmer,
kom inn i våre munnar,
så vi kan bli tegn på ditt nærvær.

Leder Trøstende Ånd,
kom til alle som har det vanskelig
og til alle vi er glade i.

Navn kan nevnes høyt eller stille

Evt. sang

Velsignelse

Leder I den Trenige Guds favn legger jeg deg.
Må Guds livspust bli din så du får leve.
Må Guds kjærighet bli din så du kan gi.

Torsdag – Gud i fellesskapet

Morgenbønn

Leder Du som har gitt liv til menneskeheten,
du kaller fram dagen til å lysne
og kaller oss til å leve i fellesskap.

Alle Hellige, Treenige Gud, evige Tre i Ett,
gjør ditt folk hellig, gjør ditt folk ett.
Oppvekk i oss flammen som brenner opp stolthet og maktbegjær.
Gjenreis i oss tilliten som får det tjenende hjerte til å blomstre.
Hellige, Treenige Gud, kom som morgendugget.
Tenn din kjærlighets ild i oss
så all annen kjærlighet trekkes mot deg.

Takkebønn

Første Gud, vær oss nådig og velsign oss!
La ditt ansikt lyse hos oss,

Andre så din vei blir kjent på jorden,
Din frelse blant alle folkeslag.

Alle Folkene skal prise deg, Gud,
ja, alle folk skal prise deg.

Første Folkeslag skal gledes og juble;
Andre for du dømmer folkene med rettferd
og leder folkeslagene på jorden.

Alle Folkene skal prise deg, Gud,
ja, alle folk skal prise deg.

Første Landet har gitt sin grøde,
Herren, vår Gud, har signet oss.

Andre Gud velsigne oss!
Måtte alle folkeslag på jorden ære ham!
Alle Ære være Faderen og Sønnen og Ånden,
èn Gud som har en mors omsorg for oss alle.

Eller

Tekstleser Salme 2; 12; 33; 46; 48; 68:5-11; 76; 78:1-8; 80; 81:1-10

Syndsbekjennelse

Leder Vi bekjenner for Gud, sammen med dette folket
Alle at våre liv og verden er ødelagt av synd.

Her kan det være en pause

Leder Kilden til alt liv,
Alle se i nåde til oss.
Leder Frelseren for alle,
Alle se i nåde til oss.
Leder Trøsteren for alle,
Alle se i nåde til oss.
Leder Frelseren rekker ut sin hånd til kjærlig forsoning.
Alle Gud, vi takker deg.

Guds ord

Tekstleser Jesaja 56:1-8 *eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet*

Menn Måtte våre sønner ligne planter som vokser seg sterke.
Alle Salig er det folk som har den Evige Kilde til Gud.

Kvinner Måtte våre døtre ligne søyler som pryder tempelet.
Alle Salig er det folk som har den Evige Kilde til Gud.

Leder Måtte våre lager bli fylt av det som er rett og godt.
Alle Salig er det folk som har den Evige Kilde til Gud.

Leder Måtte våre husdyr trives og avlinger vokse og gro.
Alle Salig er det folk som har den Evige Kilde til Gud.

Leder Måtte våre gater bli fri for kriminalitet og bråk.
Alle Salig er det folk som har den Evige Kilde til Gud.

Fra Salme 144

Tekstleser Efeserne 2:11-18 *eller dagens lesning fra det Nye Testamentet*

Evt. meditasjon, delte vitnesbyrd, undervisning eller sang

Forbønn

Etter hver av de følgende bønnene kan det nevnes eksempler eller aktuelle utfordringer

Leder Grunnen til alt liv, alle folk kommer fra deg.
Alle Måtte vi ære hverandre og søke felles goder.

Leder Alle folks Forsoner – arbeidsfolk, arbeidsgivere og aksjonærer er som fingre på din hånd.
Alle Måtte verdens velstand og arbeid være for alle og ikke til utbytting av noen.

Leder Verdens Enhet, fra deg kommer all fred og rettferdighet.

Alle Måtte vi verne om livets vev og respektere dine livslover.

Evt. kreativ aktivitet eller sang

Leder Evige Gud og Far,

du skaper oss med din kraft,
og forløser oss med din kjærlichkeit:
veiled og styrk oss med din Ånd
så vi kan gi oss selv i kjærlichkeit
og tjeneste til hverandre og til deg.

Alle Amen.

Velsignelse

Leder I de Hellige Tre lar jeg dere hvile.

I deres kraft og fred lar jeg dere gå.

Alle Måtte deres livspust bli vår så vi kan leve.

Måtte deres kjærlichkeit bli vår så vi kan gi.

Torsdag – kveldsbønn

Leder Hellig, hellig, hellig er den evige Flammen som aldri dør
og som brenner her blant oss i kjærighet som ofrer alt.

Lys kan tennes

Takkebønn

Leder Vi takker deg, brennende Lys,
for at du ledet våre forfedre i troen
i en sky om dagen og en ild om natta,
og for at du alltid leder ditt folk videre.
Vi takker deg for at du har ledet oss til dette sted.
Øs fortsatt din godhet ut over ditt folk,
Skaper, Frelser og levende Ånd.

Eventuelt sang

Tekstleser Salme 80; 81; 82; 85; 87; 105:1-15, 16-45; 106:1-5; 122; *eller* 125

Guds ord

Leder Vi gir deg, Herre, det som tynger fra denne dagen.
Vi legger ned våre byrder ved dine føtter.
Tilgi oss våre synder, gi oss din fred,
og hjelp oss til å ta imot ditt ord.

Alle I Kristi navn. Amen.

Tekstleser Jesaja 51:4-6 *eller en annen tekst fra det Gamle Testamentet*

Leder Trenige Gud som har omsorg for oss alle,
gi ditt folk føde gjennom din kirke.
Gjennom hennes pastorer,

Alle gi oss næring.

Leder Gjennom hennes lærere,

Alle gi oss støtte.

Leder Gjennom hennes profeter,

Alle gi oss visjoner.

Leder Gjennom hennes musikere,

Alle gi oss inspirasjon.

Leder Gjennom hennes helgener,

Alle gjør oss hellige.

Leder Gjennom hennes givere,

Alle velsign oss.

Tekstleser Åpenbaringen 5:1-10 eller en annen tekst fra det Nye Testamentet

Undervisning eller stille refleksjon over Ordet

Eventuelt sang

Forbønn

Leder Herre Kristus,

du ba om enhet mellom alle som tror.
Må dine kirker, i glede over fellesskapet i himmelen,
oppnå fellesskap rundt ett bord på jorda.
Herre Kristus,
du kaller oss til å elske vår neste.
Må våre lokalsamfunn søke det felles gode.
Herre Kristus,
gjennom brød og vin gir du oss tegn på ditt nærvær
som omformer hele skaperverket.
Må kunstnere og media få et glimt av denne visjonen
og reflektere den til verden.

Lederen sier fram en eller flere av følgende, eller andre bønner

Å Gud, gi oss enhet.
Vi ber for de forfulgte,
og for de som forfølger.
Dra alle mennesker hjem til deg.

Sett de undertrykte fri,
se i nåde til de forsømte,
reis opp de som har falt,
vis deg for de trengende,
helbred de syke og svake,
ta tilbake de som har gått seg vill,
gi mat til de sultne,
løft opp de svake,
sett fanger i frihet.
Må alle mennesker få kjenne
at du er Gud,
at Jesus Kristus er ditt Barn,
og at vi er ditt folk.

Clemens av Roma, 200-t.

Må smålige vaner falle av oss som skall
så vi søker det store i andre mennesker,
gleder oss over å dele med andre,

og himmelen gleder seg med oss.

Må vår nasjon finne at din vilje er god,
og må vi få representanter som er ledet
av Gud her hjemme og utenlands.
Må den skape fred innenfor landegrensene
og bli en fredsskaper i den internasjonale familie.

Alle Herre Jesus Kristus, verdens Lys,
ved ditt kors overvant du mørkets makt.
Kom og skinn på oss i våre samfunn
så vi kan vokse og leve sammen i din kjærlighet
som gjør oss ett med hele menneskeheten.

Eventuelt sang

Velsignelse

Alle Vår Herre Jesu Kristi nåde,
Gud, vår Skapers kjærlighet
og den Hellige Ånds samfunn
være med oss alltid.
Amen.

Fredag: korset

Morgenbønn

Leder På denne dagen for Kristi lidelse og død
la oss være ett med ham og hans sår.

Alle Vi søker å trå i Kristi fotspor, han som
har vist oss veien, i styrke, i svakhet.

Enten

Tekstleser Salme 3; 6; 13; 25; 26; 32; 39; 56; 74,1.12; 77; 116; *eller* 142.

Alle Ære være den Høyeste Gud,
Skaperen, Frelseren og Ånden,
som gav sitt liv for oss, for evig og alltid.

Eller

Leder Hvem trodde det budskap vi hørte,
for hvem ble Herrens kraft åpenbart?

Første Han skjøt opp som en kvist for Guds åsyn,
som et rotskudd av tørr jord.

Andre Han hadde ingen herlig skikkelse,
vi gledet oss ikke ved synet av ham.

Første Han var ringeaktet, forlatt av mennesker,
en smertenes mann, vel kjent med sykdom,
en foraktet mann som ingen ville se på eller regne med.

Andre Sannelig, våre sykdommer tok han på seg,
og våre smerter bar han. Vi trodde
han var blitt rammet, slått av Gud og plaget.

Første Men han ble såret for våre overtredelser,
og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham
for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.

Andre Vi fór alle vill som sauer, vi vendte oss hver sin vei.
Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Første Etter all sin møyen og sjelenød skal han se lys og mettes.
Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige
når de kjenner ham; for han har båret deres synder.

Andre Derfor overgir jeg de mange til ham fordi han gav sitt liv i døden.
Han tok på seg de manges synd og gikk i forbønn for oss syndere.

Jesaja 53,1-6,11-12

Alle Ære være Skaperen, ære være Sønnen,
ære være Ånden, alltid Tre og alltid Ett.

Syndsbekjennelse

Leder Jesus, du ble drevet ut i ørkenen, ledet av Ånden.

Alle Ta fra oss alt som ikke er av deg.

Syndsbekjennelse i stillhet eller som følger

Leder Tilgi oss for våre selviske handlinger,
våre tomme ord og våre sårende ord

Pause

Leder Tilgi oss for våre falske begjær, vår hevnlyst
og for det vi ikke har brydd oss om.

Pause eller musikk til klage

Leder Hellige Jesus, hengt på et tre, seierherren over døden,
tilgi oss for disse syndene våre,
fri oss fra det onde og gi oss kraft til nytt liv.

Evt. sang

Guds ord

Tekstleser 1.Mos.22:1-14 *eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet*

Leder Jesus, verdens Frelser, kom til oss i din nåde.

Alle Vi vender oss til deg så du kan frelse og hjelpe oss.

Leder Ved å ofre ditt liv på korset satte du ditt folk fri.

Alle Vi vender oss til deg så du kan frelse og hjelpe oss.

Leder Da dine disipler var i livsfare, kom du til dem å reddet dem.

Alle Vi vender oss til deg så du kan komme oss til hjelp.

Leder I din store nåde, fri oss fra våre lenker.

Alle Tilgi syndene for hele ditt folk.

Leder Kom nå og bli hos oss, Herre Jesus Kristus.

Alle Hør vår bønn og bli hos oss alltid.

Leder Og når du kommer i din herlighet,

Alle gjør oss til ett med deg så vi kan dele livet i ditt rike.

Leder Johs 19:31-37 *eller dagens lesning fra det Nye Testamentet*

Evt. stillhet, preken, kreativ aktivitet, vitnesbyrd eller sang

Forbønn

Leder Jesus, du som ble korsfestet for oss,
vi kommer til deg med alle som lider
på grunn av brutte drømmer, brutte relasjoner og brutte løfter.

kort stillhet eller navn kan nevnes

Leder Jesus,

Alle ha barmhjertighet med dem.

Leder Jesus, du som mistet alt,
Alle vi kommer til deg med alle som har mistet
arbeidet, bevegeligheten eller velferden.

kort stillhet eller navn kan nevnes

Leder Jesus,
Alle ha barmhjertighet med dem.

Leder Jesus, du som var et forsvarsløst offer,
Alle vi kommer til deg med alle som er offer
for vold, misbruk eller falske anklager.

kort stillhet eller navn kan nevnes

Leder Jesus,
Alle ha barmhjertighet med dem.

Leder Jesus, du som var alene og fattig,
vi kommer til deg med alle som er ensomme,
hjemløse eller sultne.

kort stillhet eller navn kan nevnes

Leder Jesus,
Alle ha barmhjertighet med dem.

Leder Frelser, du døde for at vi kunne komme tilbake til deg.
Frels og reis opp dem som ikke har noen andre enn deg å gå til.

Leder Jesus,
Alle ha barmhjertighet med dem.

Vår Far i himmelen.
La navnet ditt helliges.
La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld, slik vi også tilgir våre skyldnere.
Og led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt, og makten og æren i evighet.
Amen.

Evt. sang

Velsignelse

Leder Må Kristus, som vandrer med sårmerka føtter,
gå sammen med deg på veien.
Må Kristus, som tjener med sårmerka hender,
strekke ut dine hender til tjeneste.
Må Kristus, som elsker med et sårmerka hjerte,
åpne ditt hjerte til kjærighet.

Fredag: Korset

Kveldsbønn

Leder Han som viste oppofrende Kjærlighet er ennå iblant oss.

Alle Han kaller oss til å vente og våke.

Leder Evige Lys,

Alle skinn i våre hjerter.

Leder Evige Godhet,

Alle fri oss fra det onde.

Leder Evige Kraft,

Alle gi oss styrke.

Leder Evige Visdom,

Alle lys opp vår forstand.

Leder Evige Barmhjertighet,

Alle se i nåde til oss.

Leder Av hele vårt hjerte vil vi søke ditt ansikt,

Alle inntil vi lever i ditt hellige Nærvær.

Etter Alcuin

Evt. sang eller Kyrie

Tekstleser Salme 139:1-13, 23-34 *eller en annen bibelsk salme.*

Bekjennelse

Leder Herre, du ble satt på prøve av den onde.

Alle Bryt ned makt og stolthet som vi holder fast ved.

Leder Du kjente dype tårer og svakhet.

Alle Hjelp oss å være sårbare for deg.

Leder Du fulgte korsets vei helt til endes.

Alle Gjør oss trofaste mot deg like til våre dagers ende.

Leder Klagesangene 3:25-40

eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet

Her kan det være kort stillhet

Guds ord

Tekstleser Johs.10:11-18 *eller dagens lesning fra det Nye testamentet*

Evt. undervisning, delte vitnesbyrd, kreativ aktivitet eller sang

Forbønn

Leder Lær oss å forstå at din Sønn døde for å frelse oss,

ikke fra lidelsen, men fra oss selv og vår egoisme,
ikke fra urettferdigheten, men fra å være urettferdig.
Han døde for at vi skulle leve som han gjorde
og følge etter han på korsets vei.

George MacDonald

Alle I fellesskap med Kristi vitner og martyrer,
i fellesskap med alle som er døde i troen på Kristus,
overgir vi oss selv til den levende Gud.

Leder Idet vi kjemper for å følge etter deg
og å arbeide for rettferdighet,
bringer vi fram for deg alle som er i lenker.
- *kort stillhet eller fri bønn*

Vi bringer fram for deg de som er forfulgt eller undertrykt,
de hjemløse, de sultne og de som er i tyngende fattigdom.
- *kort stillhet eller fri bønn*

Alle Vi bringer fram for deg de som lider bak stengte dører.
Herre Jesus, du ble befridd fra lidelsen på korset.
I deg kan lidelsen finne sin frigjøring.

Leder Vi bringer fram for deg de som er innestengt i hat.

Alle Fri dem fra hatet.
Fyll deres hjerter, og våre, med raus kjærlighet.

Evt. sang

Velsignelse

Leder Vi går med Kristi korsmerke (*gjør korsets tegn*):
korset foran oss for å holde oss sanne og ekte,
korset bak oss for å verne oss mot det onde,
korset over oss for å lede oss helt fram.

**Lørdag – Guds herredømme
på jorda og i himmelen**

Morgenbønn

Leder Gud som gir liv, verden ligger åpen foran deg,

Alle og du kaller fram dagen til å lysne.

Leder Åpne våre liv

Alle så vi kan leve helt og rett.

Leder Åpne våre hjerter

Alle så vi kan vise kjærlighet.

Leder Åpne vår munn

Alle så vi kan prise deg.

Evt. sang

Guds ord

Tekstleser Gud er min hyrde,
som oppfrisker meg i grønne enger,
som fornyer meg ved rolige vann,
og som leder meg på de rette veier.

Alle Hos Gud mangler jeg ingenting jeg virkelig trenger.

Tekstleser Selv om jeg går i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for noe vondt,
for du er med meg, din beskyttende stav trøster meg.

Alle Hos Gud mangler jeg ingenting jeg virkelig trenger.

Tekstleser Du forbereder en fest for meg, selv når fiender omgir meg.
Du salver meg med olje og mitt liv flyter over.

Alle Hos Gud mangler jeg ingenting jeg virkelig trenger.

Tekstleser Bare godhet og miskunn skal følge meg alle mine dager,
og jeg får leve i ditt nærvær for alltid.

Salme 23, bearbeidet

Eller

Tekstleser Salme 33; 92; 97; 113; 117; 119:129-136; 125; 145; 147:1-14; 149

Tekstleser Jesaja 66:7-14a *eller dagens lesning fra det Gamle Testamentet*

Leder Alt som rører seg på jorda,

Alle lovpris din Gud.

Leder Alt som svømmer i vannet,

Alle lovpris din Gud.
Leder Alt som flyr i lufta,
Alle gi ære til Gud som gir oss alle føde.

Leder Foreldre og barn,
Alle lovpris din Gud.
Leder Venner og kjærester,
Alle lovpris din Gud.
Leder Musikere og idrettsfolk,
Alle gi ære til Gud som gir oss alle føde.

Leder Parker og lekeplasser,
Alle lovpris din Gud.
Leder Gater og butikker,
Alle lovpris din Gud.
Leder Hjem og hager,
Alle gi ære til Gud som gir oss alle føde.

Tekstleser Matteus 7:7-12 *eller dagens lesning fra det Nye Testamentet*

Evt. undervisning, meditasjon, sang eller følgende proklamasjon

Menn Vi tror, O Gud over alle guder,
at du er livets evige Gud.
Kvinner Vi tror, O Gud over alle folkeslag,
at du er kjærlighetens evige Gud.
Menn Vi tror at du skapte jorda,
havet og himmelen.
Kvinner Vi tror at du skapte oss i ditt bilde
og gav oss evig verdi.
Alle Vi gir deg ære med hele vårt liv
og innvier denne dagen til deg.

Forbønn

Leder La oss be.
Gjør denne dagen hel, med fritid og aktiviteter.
Hold tilbake onde impulser.
Gi innhold til dagens mange hendelser.

Tid til stille refleksjon

Vår Far i himmelen!
La navnet ditt helliges. La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Leder I våre gleder,
Alle la riket ditt komme.

Leder Blant våre ledere,

Alle la riket ditt komme.

Leder I våre sammenkomster,

Alle la riket ditt komme.

Leder På våre veier,

Alle la riket ditt komme.

Leder I våre nettverk,

Alle la riket ditt komme.

Leder I alt vi gjør i dag,

Alle la riket ditt komme.

I.....(*noen kan her nevne eksempler*)

Alle la riket ditt komme.

Leder Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld, slik vi også tilgir våre skyldnere.

Og led oss ikke inn i fristelse, men frels oss fra det onde.

Alle For riket er ditt, og makten og æren i evighet. Amen.

Evt. sang

Leder Måtte vi gjøre denne dagen på jorda

Alle slik som de hellige gjør i himmelen.

Leder Måtte vi leve denne dagen i ditt lys,

Alle å vandre i håpet om ditt kongerike.

Lørdag – kveldsbønn

Leder La oss for ei stund være sammen med de hellige
i de himmelske haller og bli med i deres lovsang.

Takkebønn

Her kan det være sang eller en kort stillhet

Tekstleser Salme 84 eller en annen bibelsk salme for dagen, eller følgende

Leder Om våre munner var fulle av sang som havet,
våre tunger var fylt av jubellyd som bølgene,
om våre lepper lovpriste som den vide himmel,
Alle kunne vi ennå ikke takke deg nok, Jahvé,
for det gode du har gjort mot oss og våre forfedre.
Leder Om våre øyne skinner som sola og månen,
våre hender strekker seg ut som ørnens vinger,
om våre føtter er raske som den ville hjorten,
Alle kunne vi ennå ikke takke deg nok, Jahvé,
for det gode du har gjort mot oss og våre forfedre.

Leder Du redda oss fra tyrannen,
du satte oss fri fra slaveriet.
Alle I tider med sult gav du oss mat,
i gode tider bygde du oss opp.
Leder Du frigjorde oss fra vold,
du redda oss fra plager.
Alle Derfor vil vi prise deg med hele vår ånd,
du som blåste livets ånde inn i oss,
gi deg ære med hele vår forstand
og tilbe deg med hele vårt liv.

Guds ord

Tekstleser 2.Mos 15:1-13 eller en annen lesning fra det Gamle Testamentet
eller fra livet til en helgen

Leder Vi lover deg med alt vi er.
Alle Ære være vår Skaper,
ære være Kristus, ære være Ånden,
én Gud, med en mors omsorg for oss alle.

Tekstleser Hebr 12:22-23 eller en annen lesning fra det Nye Testamentet

Her kan det være meditasjon, kreativ aktivitet eller sang

Forbønn

Leder Gud, du som kaller oss til etterfølgelse,
når vi nå gir deg takk for alle de hellige,
ber vi for dem som føler det vanskelig i ditt kall.
Alle Måtte de gjøre på jorda det de hellige gjør i himmelen.

Leder Gud, fra deg strømmer all sannhet og rettferdighet.
Vi ber om at dine livslover må seire i vår verden.
Alle Måtte vi gjøre på jorda det de hellige gjør i himmelen.

Leder Gud, du som er oppstandelsen og livet,
vi ber om at våre menigheter og kirker
må gi deg ære gjennom sin gudstjeneste,
bringe glede til folk og legedom til landet.
Alle Måtte de gjøre på jorda det de hellige gjør i himmelen.

Her kan det være fri bønn og sang

Velsignelse

Leder La oss prise Herren!

Alle For du, Herre, skal ha æren,
makten og herligheten,
i all evighet. Amen.

4. En sky av vitner:

Om å be med troens/ hellige forbilder

Sokneprest Mecky Wohlenberg arbeider med dette kapitlet som ennå er ufullstendig.

Hellig sky Minne- og merkedager

En keltisk inspirert helgenkalender for Norge.

1. Innledning

”Hellig sky” er en slags keltisk inspirert helgenkalender for Norge, med minne- og merkedager over personer og hendelser med betydning for kristen tro i Norge og Norden.

Hellig sky: I Hebreerbrevet i NT leser vi om den store ”sky av vitner omkring oss”¹. Med disse vitnene menes troens forbilder fra GT som blir omtalt i Hebr 11.

Og i Åp. 7,9 kan vi lese om en stor hvitkledd skare foran Guds trone: ”Dette er de som kommer ut av den store trengsel, og som har vasket sine klær og gjort dem hvite i lammets blod”². Den danske salmedikteren Brorson har skrevet om dem i salmen i Norsk salmebok 244: ”Den store, hvite flokk å se som tusen berge full av sne.” Brorson hadde nok ikke sett høye hvitkleddede fjell med egne øyne. Men kanskje hadde han sett bilder av snødekkete fjell i Norge? Og kanskje minnet skyene over Vesterhavet ham om snødekkete fjell, da han skrev denne salmen?³

Tittelen ”Hellig sky” er inspirert av bibeltekstene i Hebr 13 og Åp 7, og av evnen som de keltiske kristne hadde til å oppfatte hilsener fra Gud i skaperverket.

Keltisk inspirert: Ikke bare tittelen er keltisk inspirert. Hele prosjektet er et ledd i arbeidet med å starte opp en norsk gren av den keltisk kristne kommuniteten ”Community of Aidan and Hilda”.

Tidebønnboka ”Saints of the Isles” av Ray Simpson fra ”Community of Aidan and Hilda” er kilde og forbilde for prosjektet med ”Hellig Sky”⁴.

Kristen tro kom til Norge i stor grad fra de britiske øyer i vest. Også den påvirkningen som kom sørfra fra kontinentet hadde sin opprinnelse på de britiske øyene. ”Hellig Sky” har derfor med en rekke navn fra den keltiske og angelsaksiske kirken.

Keltisk kristen tro balanserer inkarnasjon og treenighet på en forbilledlig måte, synes jeg: Gud har skapt verden og har lagt igjen spor etter seg i skaperverket. Gud var så glad i verden at han sendte sin Sønn: Jesus Kristus ble en del av skaperverket og ble menneske. Guds hellige Ånd gjør at Jesus som går med oss, vil bo i oss og prege oss. Guds Ånd bevisstgjør oss også på å se Guds bilde i et hvert menneske.

---

¹ Hebr 12,1

² Åp 7,14

³ Se: Stoveland, Sanger, s.

⁴ Se litteraturlisten

Derfor har keltisk kristen tro lett for å se Guds lys i mennesker som lever nær Kristus, og kalle dem for helgener.

Helgen: Keltisk kristen tro utfordrer oss til å se Kristus virke i og gjennom helgener. Også Confessio Augustana XXI oppfordrer til å takke Gud for helgenene og ta deres liv som forbilde.

Det nye testamente kaller i Kol 1,2 alle som tror på Jesus Kristus som ”hellige”. Men senere kirkepraksis har avgrenset ”helgen”-tittelen på enkelte forbilder i kristen tro. Disse helgenene fikk snart tillagt en formidlerfunksjon som reformasjonen tok avstand fra. Mer om dette i et eget kapittel om helgener.

Jeg mener at helgener er alle kristne som er smittet av Gud som jo er hellig. Derfor er det i ”Hellig sky” tatt med personer helt til vår tid: Mennesker som har preget andre med sin kristne tro. Men jo nærmere personene er vår tid, jo flere detaljer kjenner vi: Samme person kan ha åpnet opp for kristen tro hos noen, og kanskje stengt bort andre.

Derfor prøver jeg å balansere kalenderen ved å ta med personer som på noen områder har vært uenige (for eksempel Berggrav og Hallesby) og som kan oppfattes som motsetninger (for eksempel Brorsson og Grundtvig), men som har beriket kristen tradisjon.

Personlig unngår jeg å bruke begrepet ”helgen”. Dette pga forskjellige definisjoner i kirkene om hvem en helgen er. De gangene jeg bruker tittelen ”helgen”, blir det i sammenhenger hvor det er en sterk tradisjon for å gjøre dette. Derfor blir ”helgen” ikke brukt av meg for personer fra reformasjonstida og senere. Da benytter jeg heller uttrykk som ”forbilde” eller ”modell”. Jeg skal skrive mer om helgenbegrepet senere i et eget kapittel.

Kalender: For å kunne begrense kalenderen, tar jeg foreløpig bare med personer som har vært døde i minst 15 år. Ellers er kalenderen åpen for flere forslag. Vi kan gjerne ta med flere kjente og ukjente personer i ”Hellig sky” som har blitt ”helgen” for andre: Noen som har gjort Guds lys synlig for andre – som lot lyset fra Jesus stråle gjennom seg.

For 2007 velger jeg en hovedmerkedag for hver uke: Hovedmerkedagen vil inneholde en omtale av personen eller hendelsen knyttet til dagen, og bibeltekster og bønn.

I tillegg nevnes det andre merkedager som kan bli til hovedmerkedager i senere år.

Utvalget: Følgende kriteriene er lagt til grunn for utvalget i ”Hellig sky”:

1. Helgendager som Den norske kirke fortsatt markerer (f. eks. Jonsok, Olsok, Mikkelmess)
2. Helgendager fra primstaven som har hatt betydning i Norge, eller kanskje har fått ny interesse (f. eks. Hallvard, Sunniva, Lucia)
3. Kjente keltiske og angelsaksiske helgener med betydning for europeisk (og norsk) kirkeliv (f. eks. Cuthbert, Aidan, Hilda)
4. Mindre kjente keltiske og angelsaksiske personer med en mulig innflytelse på norsk og nordisk kirkeliv (f. eks. Alban, Bega, Svithun)
5. Andre personer fra reformasjonstiden og fram til våre dager med betydning for fromhetslivet i Norge og Norden. Bl.a. er salmediktere viktig i fromhetslivet i en luthersk preget kirkehistorie (f. eks. Luther, Petter Dass, Lina Sandell)

Norsk: Keltisk kirkehistorie tar lærdom av inkarnasjonen også på den måten at troen blir stedegen. ”Hellig sky” har et nordisk perspektiv: Personer med direkte betydning for norsk kirkehistorie er prioritert, men vi ser også til våre naboland.

”Hellig sky” er keltisk inspirert. Den skal også inspirere til å bli bedre kjent med keltisk kristen fromhet. Ikke for at vi skal bli mest mulig ”keltiske” selv. Men for at veien om de tidligere keltiske kirkene i vest vil hjelpe oss til å oppdage rikdommen av (keltiske) skatter i vår egen tradisjon.

Mecky Wohlenberg (rev. 11.1.2007) **Hellig sky: Minne- og merkedager. En keltisk inspirert helgenkalender for Norge.**

Uke 2

13. januar: Mungo / Kentigern

Den første biskopen i Glasgow (ca 508/518- 603/613)

Legenden om den keltiske prinsessen Theneva (eller Tamis eller Tannoc, se 18. juli) har flere likhetstrekk med Sunnivallegenden: Etter å ha avvist en hedensk prins som ville gifte seg med henne, ble hun utstøtt og forsøkt drept av sin far, og voldtatt av prinsen. I en båt uten årer drev hun over fjorden til Culross nord for Edinburgh. Der i klosteret til den keltiske munken Serf fødte hun barnet sitt som ble kalt Kentigern (det betyr ”stor høvding”) og Mungo (som betyr ”min kjære lille”). Mungo fikk sin utdannelse hos Serf og ble senere prest og biskop i Glasgow. Byens navn kommer fra (E)gl(esi)as (Mun)go som kan bety ”min kjære kirke” eller ”Mungos kirke”. Da en hedensk hersker fikk makten i Sørvest-Skottland måtte Kentigern flykte: I en periode virket han i Cumbria, bl.a. i Crosthwaite i Lake District. Etter det samarbeidet han med David av Wales (se 1. mars). Han grunnla det store klosteret St. Asaph’s i Nord Wales. Senere fikk han komme tilbake til Skottland. Han møtte Columba fra Iona (se 9. juni) for å konferere om misjonsarbeidet. Noen kilder sier at han også har vært i Roma for å be pave Gregor den store om hjelp til å re-evangelisere de britiske øyer.¹ Dette viser Mungo som en brobygger mellom den romerske kirken og de keltiske kirkene. Han skal også ha sendt misjonærer til Orknøyene og Shetland og kanskje til Norge.

Legendene om Kentigern har med mye stoff om hans nære forhold til dyr. Hans innsats for den kristne misjonen i nordvest-Europa og likheten mellom fortellingene om hans mor og Sunnivallegenden gir ham en naturlig plass i denne kalenderen.

I 1910 fant den første konferanse for verdensmisjon sted i Edinburgh. Denne regnes som begynnelse for den moderne økumeniske bevegelse. Protestantiske kirker og organisasjoner ble enige om å samkjøre misjonsinnsatsen. Denne konferansen var nok ikke arrangert med tanke på Mungo. Men den var nær hans hjemtrakter og må ha vært i hans ånd.²

Bønn: Når eg bed ser eg bodberarar gå, tende av Mungo og sende til og frå -

til Noreg og til øyene i nord. Takk Gud for alle som sådde ditt ord - kyrkjer grodde i deira spor. (*fritt etter D. S. Walton’s “The Hidden Stream”, i Davis/Gill: The Celtic Saints s.75*)

Bibelttekster: Sal 16 Apg 15,36-41 Mark 13,9-11

... Våre stridar må du jamna, småleg kiv og ovunds ferd,
alle kristne sysken samna til ein samlynd Herrens hær!

(*Anders Hovden i Norsk salmebok 69,3*)

17. januar: Elias Blix

Norsk teolog og salmediktar

Elias Blix var fødd den 24. februar 1836 på gården Våg i Gildeskål i Nordland. Faren hans døydde tidleg. Ein lokal handelsmann kosta utdanninga for Elias Blix. Han tok lærarseminaret i Tromsø og teologistudiet i Kristiania. Han vart kjend med Ivar Aasen og han vart ein medviten målmann. Målsaka hadde eit demokratisk og sosialt motiv og ei kristeleg grunngeving for han: Han ville løfte opp småfolk og bondestanden. Og han ville formidle

kristen tru på språket som folk nytta i kvardagen. Grunnen til at han ikkje vart prest skal ha vore at han vart nekta å preike på landsmål i heimekyrkja.

Elias Blix vart professor i hebraisk i Kristiania i 1879. I 1884 vart han kyrkjestatsråd i Johan Sverdrup si regjering. Men Blix er mest kjend som salmediktar og bibelomsetjar. I salmene sine ser han på keltisk vis Jesus-hendingane skje i norsk kvardag og norsk natur. Naturen vitnar om skaparen. Gud kan vere i naturen, men helst er naturen i Gud. Det skapte er del av openberringa når det lovsyng Gud, men kan ikkje åleine fortelje nok om frelsa (sjå Norsk salmebok 288,3).⁵ Elias Blix døydde den 17. januar 1902.

Bønn: Kom, Jesus, inn og med meg ver når det til kvelden stundar

27. januar: Hans P. S. Schreuder

Misjonær og biskop, ”zulufolkets apostel”

Hans Paludan Smith Schreuder var født i Sogndal den 18. juni 1817. I 1842 deltok han på stiftelsesmøtet til Det Norske Misjonsselskap. Han ble selskapets første misjonær da han i 1843 reiste til Sør Afrika. Dette skal være foranledningen til at W.A. Wexels skrev salmen ”Å, tenk når engang samles skal” (Norsk Salmebok 508). Den første dåp ved Schreuder skjedde først i 1858 da en kvinne med navnet Matenjhwaze ble døpt (se 6. juni). Dette ble en merkedag i norsk misjonshistorie. Den gang skrev M.B. Landstad (se 8. oktober) sin salme ”Oppløft ditt syn, du kristensjel” (Norsk salmebok 511).

I 1866 ble Schreuder vigslat til misjonsbiskop. I 1872 brøt han med Det Norske Misjonsselskap, mest på grunn av selskapets lavkirkelige profil. Schreuder hadde et mer kirkelig embetssyn og oppfattet seg mest som representant for Den norske kirke. I året 1873 ble ”Den Norske Kirkes Misjon ved Schreuder” stiftet, for å støtte hans arbeid i Sør Afrika. Schreuder hadde stor kjærlyghet til zulufolket, noe som minner meg om Aidan (se 31. august). I konfliktene med boere og briter sto han konsekvent på zuluenes side.

Schreuder var gift med den danskfødte Jakobine Løwenthal som døde i 1878. Året etter giftet han seg med Johanne Margrethe Vedeler fra Bergen. Hans Schreuder døde den 27. januar i 1882 og ble begravet i sin bispedrakt, i Utunjambili.

Bønn: Å Gud, hvor er din nåde stor! Oss alle til deg drag!⁶

Ja, kom Herre Jesus, kom, kom!⁷

Bibelttekster: Sal 37,23-40   Ordsp 10,6-9⁸   Apg 9,1-19

Jesu navn! Hvor skjønt det klinger, la det runge over jord!

Intet annet verden bringer håp og trøst som dette ord.

(D. Welander i Norsk salmebok 86,2. *Salmetonen er fra Zulukirken*)

3. februar: Ansgar

”Nordens apostel” (801 – 865)

Ansgar ble munk i Corbie i Nordøst Frankrike og senere i datterklosteret Corvey i Nordvest Tyskland. Corbie og Corvey ble viktige for misjonsframstøtet til Skandinavia.

⁵ Elseth: Elias Blix s. 145

⁶ W.A. Wexels i Norsk Salmebok 508,4

⁷ Hans Schreuders siste ord, se: Giverholt, Kirkelige merkedager II s. 125

⁸ Ordsp 10,7, står på Zulu-språk på Schreuders gravstøtte i Utunjambili

Ansgar var overbevist om at han skulle bli martyr. I 826 dro han til Jylland (Danmark) og i 830 til Birka (Sverige). Året etter ble han erkebiskop i Hamburg og senere Hamburg-Bremen. Han ble pavelig legat for Norden.

I 849 grunnla han en kirke i Hedeby. Den nåværende kirken i Haddeby ved Schleswig (vikingtidens Hedeby) ble bygget ca 300 år senere.⁹ Hvorfor egentlig føles det mer spennende å reise til Lindisfarne eller Iona, enn til Selja eller Haddeby? Keltisk kirkehistorie har gjort meg bevisst på skattene i vår egen kirkehistorie. Den har hjulpet meg å se Guds hilsener i mitt miljø og i min hverdag: "God's Glory in the Grey"

Ansgar døde etter lang tid med sykdom. Hans liv er blitt tolket som et martyrium, på grunn av de mange tilbakeslagene i hans misjon. Etter flere hedenske reaksjoner stoppet misjonen fra Hamburg-Bremen opp. I Sverige var det misjonen fra vest som 100 år senere tok opp arbeidet etter Ansgar (se Sigurd/Sigfrid 15. februar).

Bønn: Kjære Gud, takk for alle du har kalt som arbeidere i din vingård: Simeon og Anna, Brigid og Ansgar, Berggrav og ... (*sett inn navnet til en som ble en helgen for deg*). La meg gripe gaven, oppdage oppgaven og følge kallet.

Bibeltekster: Sal 1   1 Kor 3,4-11   Luk 2,22-38

Livets den rike velsignelses kilde gyte du over din kirke i nord!
(*M.B. Landstad i Norsk Salmebok 536,2*)

22. juni: Alban(us)

En av de tre første britiske martyrer (død ca 250 eller ca 303)

Alban var fra Verulanum, den byen som senere ble oppkalt etter ham og hvor han er begravet: St.Albans. Da det ble kristenforfølgelse, gjemte han en kristen soldat eller prest. Under samtalene med flyktningen ble Alban kristen. Han hjalp flyktningen med å unnsnippe og ble dømt til døden for dette og for sin kristne bekjennelse.

Benediktinermunker fra England tok med Albanusdyrkingen til Skandinavia: I Odense i Danmark var en kirke vigslet til St.Alban. Det var i denne kirken den danske kongen Knut IV ble drept den 10.7.1086 (se 10.7.)

Også klosterkirken i Selje kloster er vigslet til St.Albanus. Denne er nok bygget av benediktinermunker fra England (fra St.Albans?).

Bønn: Medlidende Gud, du som gav Alban tro og styrke, vi takker deg for dine trosvitner i den romerske tiden på de britiske øyer. Vi takker for munkene fra England som 1000 år senere ville bygge din kirke her i nord. Og vi takker deg for dem som har hjulpet oss til å bli kjent med Jesus Kristus. Hjelp at også vi bekjenner troen og støtter dem som i dag blir trakassert på grunn av sin kristne tro.

Bibeltekster: Sal 56   2. Tim 2,3-7   Luk 12,1-12

Kvar var ditt guddomsvelde, kvar var di frelsarhand,
Når nådens born vart selde til spott og bål og brann?
Vi såg din styrke, Herre, vi trudde på deg, Krist,
Når Lammets pris og ære var deira song til sist.
(*A.Brunvoll i Norsk Salmebok 80,2*)

⁹ Min morfar var i kirkekamp-tiden sokneprest i Haddeby, en stund var min farbror hjelpeprest hos ham

24. juni: Johannes (Jonsok)

Profet, døper, veiviser (drept ca 30 e. Kr.)

Johannes var i slekt med Jesus og ble født et halvt år før ham. I morslivet sparket han av glede da den gravide Maria besøkte sin slektning Elisabet. Momenter fra Bibelfortellingene om hans underfulle unnfangelse og fødsel kan vi finne igjen i mange helgenlegender, også i flere keltiske (f.eks. om David fra Wales, eller Columba).

Johannes fulgte forbildet til den kjente profeten Elia, og ble oppfattet som en oppfyllelse av profetordet fra Jes 40,3. Han bodde i ødemarka og døypte i Jordandalen, for å forberede og å vise vei til den lovede Messias. Han kritiserte sosial urett (Luk 3,11) og talte kong Herodes Antipas imot. Etter at han var blitt fengslet, ble han usikker og sendte sitt spørsmål til Jesus (Mat 11,3). Johannes er bindeleddet mellom Det Gamle Testamentet og Det Nye Testamentet. På St.Hans-aften (Jonsok = St.Johannis-vaka) 23. juni markeres midtsommerdagen i Norge: Når solen står på sitt høyeste på den nordlige halvkule, takker vi Gud for at han skapte solen og lyset. Og vi kan tenke på Døperens ord om Jesus i Joh 3,30: "Han skal vokse, jeg skal avta."

I Norge har vi tradisjonen om det helbredende krusifikset i Røldal kirke som svettet under messen St.Hans-natten.

Bønn: Herre Gud, himmelske Far, du sendte døperen Johannes for at han skulle rydde vei for din Sønn og kalle mennesker til omvendelse. Gi oss å ta imot dette vitnesbyrd, så vi ikke blir i mørket, men tror på ham som er verdens lys, Jesus Kristus, din Sønn, vår Herre, som med deg og Den Hellige Ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet og til evighet.

(Kollektbønn for St. Hans i Gudstjenestebok for Den norske kirke)

Bibelttekster: Luk 1,67-80   Jes 40,1-11   Luk 7,18-28

... hver blomst, hver spire minner oss om å ta imot
det lys som alltid skinner fra Gud, vår Skaper god.

(Kolmodin i Nork Salmebok 763,2; oversatt av Landstad)

29. juni: Peter og Paulus (Persok eller Persmesse)

(6. søndag etter pinse i Den norske kirke: Aposteldagen)

Peter var lederen i disippelflokken og ble senere den første biskopen i Roma. Han het Simon og var fisker. Jesus gav ham et nytt navn: Kefas på arameisk (eller Peter på gresk) som betyr "klippe". Etter at Jesus var tatt til fange, nektet Peter tre ganger for å være en tilhenger av Jesus. Etter oppstandelsen spurte Jesus Peter tre ganger: Elsker du meg? Og Peter fikk et fornyet oppdrag: "Led sauene mine" (Joh 21,15-17).

Tradisjonen forteller at Peter ble korsfestet i Roma under Nero.

Paulus var en skriflærd jøde med romersk statsborgerskap. Han forfulgte de kristne, men en visjon av Jesus førte til hans omvendelse. Paulus er kjent for sine misjonsreiser som brakte ham til Roma. Han har skrevet en rekke av brevene i NT.

Dette er blitt sagt om apostlene Peter, Paulus, og Johannes: Peter er hovedapostelen i den romerske katolske kirke som er bygget på Peters autoritet. Paulus er hovedlæreren for de protestantiske kirkene, med tanke på rettferdiggjørelsen. Johannes som i prologen i sitt

evangelium forteller om Kristus som medskaper av verden og lyset i verden, er den viktigste apostelen for den ortodokse kirke i øst, og for den keltiske kirken helt i vest¹⁰.

Keltisk kristen tro kan tilføye våre vestlige katolske og protestantiske kirker impulser fra Johannes og fra de østlige ortodokse kirkene.

Gamle værvarsler i Norge sier at om en hører gjøken på Persok, blir det en fin og varm høst.

Bønn: Evige Gud, du som kan bruke svake og syndige mennesker i din tjeneste, vi takker deg fordi du kalte apostlene og grunnla din kirke på jorden. Hjelp oss alle å tjene deg med våre nådegaver og evner, så vi sammen kan bygge vår menighet på den ene sanne grunnvoll, Jesus Kristus, din Sønn, vår Herre, som med deg og Den Hellige Ånd lever og råder fra evighet og til evighet.

(Kollektbønn for 6. s. e. pinse i Gudstjenestebok for Den norske kirke)

Bibeltekster: Sal 125   1. Tim 1,12-17   Matt 16,13-20

Hør deres jubel tone! Å Herre, hjelp at vi
får synge for din trone med dem til evig tid!

(S.J.Stone i Norsk Salmebok 537,5b; oversatt av A.Brunvoll)

8. juli: Sunniva (Seljumannamesse)

Sunniva (keltisk prinsesse, martyr, 900-talet)

Dagen er til minne om Sunniva og dei heilage på Selja. Etter legenden var Sunniva ei kongsdatter frå Irland som nekta å gifte seg med ein hedensk viking. Saman med friviljuge seilte ho frå landet sitt i 3 båter. Dei let seg drive over havet og kom til øyane Kinn og Selja i Sogn og Fjordane. Folket på fastlandet i Selje kalte på Håkon Jarl for å få dei ny ankomne vekk frå øya. Då Sunniva og fylgjet hennar så skipa frå jarlen nærme seg, flykta dei inn i ei hule og bad Gud om berging. Steinar rasa ned og stengde inngangen til hola.

Ljos over øya førte til at Olav Tryggvason fann den uskadde lekamen hennar i hola. I 996 lot han byggje ei kyrkje utanfor hola. I 1015 gjekk Olav den heilage fyrst i land på Selja då han kom attende til Noreg.

Soga om Sunniva må ha vore kjende i Nord Tyskland alt på 1000-talet. For Adam av Bremen blanda kring 1070 saman legendane om sjusovarane (sjå 27.7.) og Ursula og dei 11000 møyene (sjå 21.10.) med delar av Sunnivasoga.

Frå 1068 var Selja bispesete for vestlandet. I 1170 blei bispesetet og Sunnivaskrinet flytta til Bergen (sjå 31.8. og 6.9. translatio Sunnivae). Seinare bygde benediktinermunkar ut klosteret på øya.

Sigrud Undset kalla Sunnivahola for det eldste kyrkjetaket i Noreg. Hola blir også kalla for "livmora til kyrkja i Noreg" (Arne Bakke).

Romersk katolske kyrkjelyder i Noreg har ofte pilgrimstur til Selja kring 8. juli. Den norske kyrkja feirer gudsteneste i Selja kloster ein av dei to fyrste sundagane i juli, med pilgrimsvandring på fredag og laurdag.

Bøn: Jesus Kristus, du berga læresveinane dine i stormen på sjøen. Takk for vinden og havstraumen som førte kristne menneske til Selja for over 1000 år sidan. Velsigna er dei kvinnene som kom over havet og helga harde hauger og holer. Lat Guds heilage vind røre og leie oss.

Bibeltekstar: Sal 24   2. Mose 20,18-21   Luk 13,1-5

Dei siglde yver ville hav, dei fann i framandt land si grav,

¹⁰ Se Simpson, Exploring s.27ff

Men då dei under krossen seig, til himmelhallar høgt dei steig.
(*Nynorsk Salmebok 499,3: etter ein latinsk salme frå millomalderen i seljumannamesse, omsett av Bernt Støylen*)

15. juli: Svithun (translatio Svithuni)

Biskop i Winchester, død 862, skrinlagt 15.7.971

Lite er kjent om Svithun som var biskop i Winchester i Sør England. Han blir husket for sin nestekjærlighet og ydmykhet. Han døde den 2. juli 862 (syftesok på primstaven). Svithun ønsket å bli gravlagt utenfor inngangsdøra til den gamle katedralen slik at folk kunne trække på graven hans. 109 år senere ble katedralen utvidet, og hans skrin ble den 15. juli i 971 flyttet (translatio) inn i kirka. Flyttingen ble ledsaget av regn og uvær som ble tolket som Svithuns misbilligelse. Dette har ført til det kjente engelske ordtak og værmerke: Regn på Svithun-dagen innleder 40 dager med regn. I 1093 ble skrinet ført til den nye normanniske katedralen som ble bygget ved siden av den gamle. Skrinet ble ødelagt i 1538. Stavanger domkirke er vigslet til Svithun. Også Ervik kyrkje (fra 1970) på Stadlandet blir av mange kalt for "St.Svithun kapell": Hurtigruta St.Svithun ble den 30. september i 1943 bombet utenfor Ervik. Lokalbefolkningen gjorde en heltmodig innsats for å berge overlevende. Som takk fikk bygda skipsklokka fra båten, noe som satt fart i gamle planer om et kirkehus ved den gamle kirkegården i Ervik. Skipsklokka henger nå som kirkeklokke i Ervik kyrkje. På kirkegården i Ervik er det hvert år den tradisjonelle Ervikpreika. De siste tiåra har den vært i midten av juli, og dermed nær Svithun-dagen (uten at dette er bevisst valgt med tanke på Svithun-dagen).

Bønn: Vår Far i himmelen, du lar det regne over dem som gjør rett og dem som gjør urett, og spredte din velsignelse gjennom Svithun. Vi ber deg: La veien åpne seg for oss og vinden blåse bak oss. La solen skinne på vårt ansikt og regnet falle mykt på våre marker. Og la oss gå under din velsignelse og spre den til andre.

Bibeltekster: Sal 65 1.Kong 18,41-46 Matt 5,43-48

Havets dyp og fjellets tyngde kjenner du, vår Gud og Far.
Solen, vinden, regnet synger om din ære natt og dag.
(*E. Skeie i Salmer 97:38. Salmen kan også synges på melodien "Rop det ut"*)

23. juli: Birgitta av Vadstena

Svensk abbedisse og mystiker (1303 – 1373)

Birgitta var en kvinne med helbredende og profetiske gaver. Hun er ikke bare oppkalt etter en av de mest kjente keltiske helgener, Brigid (se 1.2.), hun har også flere andre likhetstrekk med keltiske kvinnelige helgener 500 til 1000 år før henne.

Birgitta var fra en overklassefamilie. 13 eller 14 år gammel giftet hun seg med Ulf Gudmarsson. De fikk 8 barn. Paret reiste på pilgrimsreiser til både Nidaros og Santiago. I 1344 ble hun enke, gav bort det hun eide og gikk i kloster. Der fikk hun de første av åpenbaringene som skulle gjøre henne kjent. Hun hadde en visjon om et dobbeltkloster for kvinner og menn, ledet av en kvinne: Et kloster som lignet på Hildas Whitby 700 år tidligere.

Den svenske kongen gav henne land til dette i Vadstena. Men fordi hun åpent kritiserte kongen og adelen, ble det vanskelig for å få planene realisert. I 1349 reiste hun til Roma for å få klosterplanene godkjent av paven. Hun arbeidet for å få paven tilbake fra Avignon til Roma, og for at paven skulle prioritere åndelig lederskap og fredsmekling. Resten av sitt liv bodde hun i Italia. I sitt siste leveår var hun på pilgrimsreise til Jerusalem. Hun døde 23. juli i 1373 i Roma. Året etter ble Birgittaklosteret i Vadstena grunnlagt, og skrinet med Birgitta ble ført dit.

Birgitta ble helgenkåret av paven (kanonisert) den 7.10.1391 (se 7.10.: Britemesse på primstaven)

Bønn: Herre, vis du meg veien og gjør meg villig til å gå den!

(Birgitta av Vadstena, Norsk Salmebok med bønnebok s. 971)

Bibeltekster: Sal 146   Apg 21,7-14   Luk 20,45-21,4

Vis du oss veien, forsoningens Herre!

Gi du oss vilje å gå den!

(T. Littmarck i Norsk Salmebok 728, oversatt av B. Schjelderup)

29. juli: Olsok (Olav den heilage)

Olav Haraldson (ca 990 – 29.07.1030)

Olav var fødd på Ringerike. Han dro i viking og vart døypt vinteren 1013 – 1014 i Normandie. Han seilte attende til Noreg for å krevje kongsmakta og for å samle Noreg som eit rike med kristne lovar. Fyrst gjekk han i land på Selja. Etter det reiste han frå ting til ting. Mange kjelder og andre naturfenomen er oppkalt etter han, og han bygde mange kyrkjer. Då det vart motstand mot han reiste han til Gardarrike (Russland). På vegen kristna han Gotland. Han fylgde ein visjon om å reise attende for å bli konge i Noreg i all æve. Han samla eit hær og døde på Stiklestad den 29. juli i 1030. Slaget stod ikkje mellom kristendom og heidenskap. Det var ein maktkamp om herredøme i Noreg, med kristne menn på begge sidar. Etter Olav sin død blei det fortalt om undere ved lekamen hans. Året etter den 3. august (Vesle Olsok på primstaven, sjå 3.8.) blei liket hans ført til kyrkja i Trondheim. Seinare vart Nidarosdomen reist over skrinet hans.

Olav sin død førte til vekst for kyrkja i Noreg. Døden hans blei tolka som eit offer, og folk blei minna om Jesus når dei tenkte på Olav. På den måten kan ein seie at Olav sigra då han døydde.

Bønn: Herre Gud, Fader i himmelen! Me takkar deg for du gav kong Olav nåde og kraft til å reisa krossmerket i folket vårt og grunna di heilage kristne kyrkja her i vårt fedreland. Me bed deg, vekk og styr hjarto våre ved din Heilage Ande, so med held fast på ditt heilage ord i liv og daude og byggjer landet vårt i fred og samhald, deg til æra og folket vårt til lukka og velsigning.

(Nynorsk Salmebok, bøn til Olavsdagen)

Bibeltekstar: Sal 33   Ef 4,17-21   Matt 20,25-28

Herre Krist, du sigerrike, gjer oss dine vitne like,
som i døden sigra kan!

Når vår fiend hardt oss trengjer, gøym oss under dine venger,
berg oss med di høgra hand!

(frå Olsok messa 1100-talet, omsett av B. Støylen, i Norsk Salmebok 741,6)

8. august: Elidius (Lide) og Olav Tryggvason

Om en eneboer og en konge (ca 990)

Elidius (på engelsk: Lide) var eneboer på øya St.Helens på Scilly-øyene utenfor Cornwall i sørvest England. Minnedagen hans er 8. august. Kanskje var det han som døpte Olav Tryggvason.

I følge Snorre ble Olav Tryggvason døpt av en eneboer med profetiske gaver på øygruppen ”Syllingane” som kanskje er dagens Scilly Islands. Andre mener at Syllingane er klosterøya Skellig Michael utenfor sørvest Irland¹¹.

Olav Tryggvason seilte hjem til Norge og gikk i land på Moster i 995 hvor han feiret messe. Dette regnes som den offisielle bursdagen for kirken i Norge. Skjønt det har vært kristne i Norge i kanskje 200 år før dette.

I 996 var Olav Tryggvason på Selja hvor han skal ha funnet liket etter Sunniva og skrinlagt det. Der bygde han også en kirke utenfor Sunnivahola. Olav Tryggvason døde i slaget ved Svolder i september 999 eller 1000.

Bønn: Himmelske Far, du som skapte øyene i havet i vest og lot kristne eneboere bo der. Vi takker deg for lyset fra Kristus som kom til Norges kyst og øyer, og at dette lyset har strålt i over 1000 år. Hjelp oss å slippe til lyset, og speile det videre på den plassen vi bor.

Bibeltekster: Sal 26   1. Sam 9   Matt 6,19-24

Det kom et skip, det stevnet inn fra havet med kongen og hans vikinger om bord.

Skipet brakte med seg livets gave - det kom med lys til folket her i nord.

Lyset skinner i 1000 år, dager kommer og dager går.

Kirkeskipet har plass om bord i lyset der gleden bor.

(Tore Thomassen, salme til 1000-årsfeiring på Moster)

15. august: Hellige mødre

Om jomfru Maria (15. august) og Monica (27. august)

Det er sagt at bak hver suksessfull mann står det en kvinne. Jeg vil si det slik: Bak hver mannlige helgen står det en kvinne. For alle helgener har hatt en mor. Og mange har hatt en mor eller fostermor, lærerinne (se Hilda 17.11.) eller ektefelle (se Katharina fra Bora 20.12.) som har bedt for han og preget hans tro.

Den 15. august er det Marimess på primstaven: Dette er en av fire merkedager til minne om Maria, moren til Jesus (se Marimess 25. mars, andre Mariadager er 2. februar og 8. september). 15. august blir hennes påståtte himmelfart minnet. Protestantiske kristne vil nok møte slik informasjon om Maria med skepsis.

Keltisk kristen fromhet kan etter mitt syn bidra til større interesse for Maria i protestantiske miljøer: Gud valgte en kvinne til å bære fram Menneskesønnen Jesus som er både Gud og menneske. Og denne unge kvinnen sa Ja til den viktigste oppgaven i universets historie.

---

¹¹ Luthen (Tusenårsengelen s.41) mener at Olav ble døpt på Skellig Michael

Den 27. august er minnedagen for Monica, moren til Augustin. Hennes tålmodige bønner og kjærlighet har sikkert hatt innflytelse på Augustin.

Se også om mødrene Helena (moren til kaiser Konstantin, 21. mai), Helen av Caernarvon (22. mai), og Tannoc (18. juli).

Bak hver mannlige helgen står det en kvinne!

Bønn: Kjære Gud, du er som den mest omsorgsfulle mor og far som tenkes kan. Vi takker deg for alle mødre som gav liv til en helgen. Vi takker for alle kvinner som hjalp til da menigheter ble født. Hjelp oss å be for våre barn. Gjør oss til hellige mennesker.

Bibeltekster: Sal 17   Jes 66,5-14   Mark 3,31-35

Et lite barn med en mor som sta trosser et nei,
da Jesus løfter det på sin arm, fryder det seg.
Å, barn, noen voksne menn sto i din vei,
men nåden grep du da Kristus la hånden på deg.
(J. Bell / G. Maule, oversatt av V. Kristensen, i: Sanger fra vest 34,2)

31. august: Aidan

(Nord)-Englands apostel

(og Sunniva: translationsdagen 1170)

Aidan var fra Irland og ble munk på Iona. Kong Oswald fra Northumbria hadde bodd på Iona. Han bad Iona om å sende misjonærer til England. Men etter bare ett år vendte den første misjonæren frustrert tilbake til Iona. Da tok Aidan ordet. Han sa at misjonen måtte skje på en vennlig måte, slik som et spedbarn får melk. I 635 ble han sendt som misjonsbiskop til Northumbria. Han grunnla sitt senter på Lindisfarne, nær hovedstaden i Bamburgh og samtidig adskilt gjennom tidevannet. Her grunnla han en skole hvor det var både britiske (keltiske) og angelsaksiske gutter, og rike og fattige side om side. For Aidan brukte pengene han hadde til å kjøpe fri slaver, flere av dem ble munk og elever på Lindisfarne. På reisene sine likte Aidan best å gå til fots for å møte folk. Da han motvillig fikk en kostbar hest i gave av kongen, gav han denne bort til den første fattige han møtte. Aidan døde 31. august i 651, lent mot en stolpe i veggen til Bamburgh kirke. Denne stolpen skal ha overlevd flere branner og nye kirkebygg og skal fortsatt være synlig i kirken.

Aidan var troens fakkeltærer i Nordengland. Den natten Aidan døde så den unge sauegjeteren Cuthbert 50 km unna et syn av lys og engler (se Cuthbert: 20.3.; og Bega: 6.9.).

Denne dagen 31. august er også en av minnedagene for Sunniva: I 1170 ble bispesetet og Sunnivaskrinet flyttet fra Selja til Bergen (translatio Sunnivae, se også 6.9.).

Bønn: Herre, velsign Lindisfarne og alle hellige øyer - også den plassen hvor jeg er. Gjør disse til steder for fred og kjærlighet, lys og glede, gudsfrykt og gjestfrihet, godhet og nåde. Og begynn med meg.

(fritt etter Aidans bønn for Lindisfarne i David Adams gjengivelse, i Pitkin-guiden for Holy Island)

Bibeltekster: Sal 97   Fil 4,4-9   Matt 11,25-30

Kom, kom og hør et gledens ord, for Gud sitt lys har tent!
Den blinde ser og slaven får sin frihet, ufortjent.

6. september: Bega / Bee

Keltisk prinsesse, abbedisse (600-tallet)
(og Sunniva: translasjonsdagen 1170)

Bega (eller Bee) var en irsk prinsesse som flyktet fra et påtvunget ekteskap. Hun flyktet fra Irland over havet til St. Bees i Cumbria i Nordvest England. Den gamle kirken i Bassenthwaite nær Keswick er oppkalt etter Bega. Legenden om Bega ligner på Sunnivalegenden. Sunniva eller de som utformet legenden om Sunniva kan ha hatt Bega som forbilde.

Bede forteller om en Begu (eller Heiu) som var elev av Hilda i Whitby. Hun ble abbedisse i Hackness. Den natten Hilda døde (se 17.11.), hadde Begu et syn av lys og engler, på lignende måte som Cuthbert hadde da Aidan døde (se 20.3. og 31.8.)

Hvis Begu var samme person som Bega fra St.Bees, bodde hun i perioder både ved vestkysten og østkysten av England¹².

Denne dagen, 6. september, blir også nevnt som en av translasjonsdagene for Sunniva, sammen med 31. august: I 1170 ble bispesetet og Sunnivaskrinet flyttet fra Selja til Bergen (se også 31.8.). Kanskje ble Sunnivaskrinet flyttet to ganger? Eller var 31.8. dagen da skrinet ble flyttet fra Selja, og den 6.9. dagen da skrinet ble satt opp i Bergen? En mulighet er at 6.9. (som er oktavdagen til 31.8.) avsluttet en middelaldersk festuka for Sunniva i Bergen. I Selje har de siste årene kulturfestivalen "Sunnivafestspela" funnet sted i månedsskiftet august / september.

Bønn: Himmelen kongesønn Jesus Kristus! Gamle kirker og klosterruiner forteller om kongsdøtre som krysset grenser. De kom over havet og kunngjorde din kjærlighet. Hjelp oss å leve koblet opp mot deg og være ditt kroppspråk på jordkloden.

Bibelttekster: Sal 115   Apg 16,11-15   Matt 5,43-48

Nå samles skyer over horisonten, og været friskner allerede til.
På høye tid å lette anker, venner. På høye tid å dra dit Herren vil.
(Hans Olav Mørk i Rop det ut 305)

16. september: Ninian

Pikteres apostel (ca 360 – ca 432)

Ninian var fra en kristen familie i det romerske Nordvest England. Han studerte teologi i Roma. På vei tilbake gjennom det galliske (keltiske) Frankrike ble han elev hos Martin av Tours (se 11.11.). Tilbake i Skottland bygde han rundt 397 den kanskje første steinkirken på de britiske øyer, i Whithorn. Navnet betyr "hvitt hus" eller "skinnende hus", på latin Candida Casa. Slik kalte Ninian sitt senter som skulle lyse med sine hvitkalkete vegger og med budskapet om Ham som er verdens lys. Ninian hadde sitt bønnested i en liten hule nede ved stranden, med utsikt over selene i havet. Han lærte andre at Guds evige ord er reflektert i hver

¹² Melvyn Bragg har skrevet en spennende roman om Bega: Credo (Hodder and Stoughton, London 1996)

plante og insekt, i hver fugl og hvert dyr, og i ethvert menneske. Han pleide å tegne en ring med sin stav rundt dem han ville velsigne, både mennesker og dyr og landet.

Andre minnedager for Ninian er 26. eller 27. august. I middelalderen ble Whithorn et viktig pilgrimsmål. Pilegrimene gikk i land i havnen på (halv-) øya Isle of Whithorn. Herfra kan en se 5 gamle kongeriker: Isle of Man, Ulster (Nord Irland), Galloway (Skottland), det engelske Cumbria, og Himmelriket. Fra havnen med St. Ninians-kirken gikk pilegrimene opp til kirken i Whithorn, og tilbake til stranden og Ninians hule.

Utgravninger i Whithorn viser rester etter det keltiske klosteret. Noen kaller Whithorn for vogga for den kristne tro i Skottland. Og det er flere likheter med Selja: Sunnivakirken utenfor Sunnivahola på Selja ligner på Ninians kirke i Isle of Whithorn. Og terrasseanlegget på Selja skal ha vært hvitkalket og godt synlig fra havet – kanskje lik Ninians Candida Casa?

Bønn: Verdens lys og livets ord, du var med da havet og huler ble skapt. Takk for at du kom til jorden og ble født i en hule i Betlehem, og at du stod opp påskedagsmorgen fra gravhulen ved Golgata. Vi takker deg for Ninian som bad i en hule og spredte ditt lys og din velsignelse. Og vi takker for at lyset fra deg 500 år senere kom til hulen på Selja. La oss speile ditt lys for dem som er i mørket. La oss spre din velsignelse og omslutte andre med vår forbønn.

Bibeltekster: Sal 104,1-22   Hebr 11,32-39   Joh 11,38-44

... en løve vet sin hule hvor den kan hvile få –
Skal da min Gud seg skjule i andres stall og strå?
(H.A. Brorsson i Norsk salmebok 45,6)

18. september: Petter Dass

Nordnorsk prest og salmedikter (1647 – 18.9.1707)

Soknepresten på Alstadhaug er en av de mest kjente diktere fra den dansk-norske barokktiden. Mange opplever ham som keltisk: Ikke fordi faren var fra Skottland, eller fordi Petter Dass bodde på øyer på Helgelandskysten, Norges svar på Hebridene, men pga diktningen: Den er stedefegen og holder sammen skaperen og skaperverket. I sitt topografiske verk "Nordlands Trompet" beskriver han liv og landskap i Nord Norge. Hans katekisme-diktning trekker hverdagen inn i bibelfortellingene, og gir bønner for hverdagen. Alt er preget av en jord- og havnær, frodig og optimistisk kristen tro plantet på nordnorsk grunn¹³.

La oss i denne uken takke Gud for salmediktere og for salmeskatten vår, for tradisjonell og moderne kirkemusikk, for domorganister og TenSing, gospel- og barnekor og deres ledere.

Bønn: La livets kilde flyte, så ingen stanser den!

La folkeslag seg fryde mens tider farer hen!

La lykkes Jesu navn, så vi vår vei kan finne inn i din faderfavn.

(M. Eskesen etter Petter Dass i Norsk Salmebok 529 vers 4)

Bibeltekster: Sal 98   Ef 5,15-20   Apg 16,25-34

Ja, før Gud sin ære skal forlise, før skal hav og grummen hval ham prise,
samt og tanteien som løper leien, stenbit og seien og torsk og skreien og nise.

(Petter Dass i Salmer 97:40 vers 4)

¹³ Informasjon om Petter Dass på www.petterdass.no; www.helgelandmuseum.no

Ingrid Bolstad Kunzendorf har skrevet en oppgave i presteforeningens videreutdanning: Fromhet for Helgeland i lys av kristen keltisk spiritualitet og arven fra Petter Dass (2001)

29. september: Mikkelsmess Erkeengelen Mikael og alle englers dag

Dagen er en takkedag for alle engler, og særlig til minne om erkeengelen Mikael. Englene er godt bevitnet i Bibelen hvor det nevnes navnene til to av dem: Gabriel og Mikael. I tillegg nevnes Rafael og Uriel i de apokryfe skriftene. Mikael er lederen i englehæren som forsvarer de kristne. Og han kjemper mot dragen og djevelen. Kirker i overgangsområdet mellom kristendom og hedenskap ble ofte oppkalt etter Mikael, og kirker på fjelltopper (mellom himmel og jord), dessuten kirker på øyer (mellom havet = kaosmakten, og kulturen), og kirker i huler: For eksempel klosterøyene Skellig Michael utenfor sørvest Irland, Mont-St-Michel på Bretagnekysten, og St. Michaels Mount i Cornwall. De to sistnevnte er tidevannsøyer, slik som Lindisfarne. Blant Mikaelskirkene i Norge var kirken på slottsfjellet (Mikkelsfjell) i Tønsberg, og kirken på Rokoberget i Løten. Hulekirker i Norge er Sunnivahola / Mikkelskyrkja på Selja og Mikaelshulen ved Skien. Mikael er også dommens engel: Primstavmerket er en lur eller skålvekt. Etter reformasjonen ble Mikkelsmess brukt til høsttakkefest i Norge. Siden 1999 er det igjen åpnet for Mikkelsmess-markering i Den norske kirke¹⁴.

Bønn: Evige, allmektige Gud, himmelens og jordens Herre, du som har engler og mennesker i din tjeneste, vi takker deg fordi du sender dine hellige engler for å vokte og verne oss mot ondskapens makter. Vi ber deg, gi oss frimodighet til å stride troens gode strid, så vi sammen med englene og hele din menighet kan lovprise deg til evig tid, ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som med deg og Den Hellige Ånd lever og råder, en sann Gud fra evighet og til evighet.

(Kollekthøn for Mikaelsdagen i Den norske kirke)

Bibeltekster: Sal 91   Åp 12,7-12   Apg 12,1-17

Nå lukker seg mitt øye, Gud Fader i det høye, i varetekt meg ta!
Fra synd, fra sorg, fra fare din engel meg bevare, som ledet har min fot i dag.
(P. T. Foersom i Norsk Salmebok 811, fritt etter P. Gerhard i Norsk salmebok 804)

3. og 4. oktober: Frans av Assisi Grunnlegger av fransiskanerordenen, 1181/82 – 3.10.1226

For 800 år siden gav rikmannssønnen Frans bort alt det han eide. Han viet sitt liv til bønn og tjeneste for de fattige: til et liv preget av respekt og ærefrykt for Guds skaperverk. Det finnes legender om det nære vennskapet mellom Frans og dyrene, legender som minner om kjente keltiske helgener som Cuthbert 650 år tidligere.

I en tid da kirken var blitt rik og mektig forkynte Frans fattigdomsidealet. I en tid da byene vokste fram i Europa ville Frans at hans følgesvenner skulle gå ut til de fattige, og ikke stenge seg inn i et kloster. Ordenen som er oppkalt etter ham skulle forkynde evangeliet og utøve sjelesorg, som tiggemunker uten penger, men med tillit til Guds hjelp.

Frans var sjokkert over korstogets våpenbruk. Han søkte dialog med sultanen i Egypt for å møte muslimene med det kristne budskap som skal være preget av respekt og kjærlighet.

---

¹⁴ Mye stoff om Mikael og Mikkelsmess i: Luthen, Tusenårsengelen.

Frans framstilte julens budskap med hjelp av ekte dyr og en krybbe med høy. Han blir regnet som opphavsmannen bak tradisjonen med julekrybben: Dyrene rundt krybben og den fattige flyktningefamilien peker fram mot paradisfreden som Jesus engang vil gjenopprette. Frans skal ha fått lignende sårmerker som Jesus hadde etter korsdøden (stigmata). Han døde på lørdag, 3. oktober i 1226. Dagen etter ble han begravet, og 4. oktober er blitt den offisielle helgendagen for Frans av Assisi.

Bønn: Herre, gjør meg til et redskap for din fred. Hjelp meg å spre kjærlighet der hatet hersker, tro der tvilen råder, håp der det er angst og nød. Hjelp meg å bringe tilgivelse der det er gjort urett, å skape forsoning der det er strid, å spre lys der det er mørke, å bringe glede der sorgen tynger.
(fra den såkalte "Frans av Assisis bønn", i Norsk Salmebok med bønnebok, s.970 nr.37)

Bibeltekster: Sal 2   Jes 11,1-10   Mark 10,17-31

Takk, gode Gud, for moder Jord, hun gjør oss ett med alt som gror.
Hun bærer trær og blomster frem og smykker by og land med dem.
Halleluja, halleluja. Takk for alle dine under.

(fritt etter "Solsangen" av Frans av Assisi, ved Olav Hartman, oversatt av E. Skeie, i Norsk Salmebok 281,5)

8. oktober: Landstad

Norsk prest og salmedikter (7.10.1802 - 8.10.1880)

Magnus Brostrup Landstad¹⁵ var prest, folkevisesamler og dikter. Han var motstander av rasjonalismen og påvirket av luthersk ortodoksi, og kunne forene pietistisk lekmannskristendom og grundtvigiansk kirkelighet og kulturåpenhet. Med denne bakgrunnen ble han mannen bak en samlende salmebok i Norge. I 1869 gav han ut Norges første autoriserte salmebok hvor han selv bidro med mange egne salmer og oversettelser. Til å begynne med ble språket i salmeboken oppfattet som radikalt. Han ble kritisert for å ta i bruk landsmålsord i den. Men ved å frigjøre Norge fra dansk språk bidro han til en mer stedegen kristen tro i Norge.

Landstad hadde en spesiell begavelse til å gjendikte salmer. Hans egen salmediktning er alvorspreget og har en moll-klang i bunnen. Livet er en pilgrimsreise mot døden og himmelen. Her er det mange likheter med Brorson.

Landstad hadde et romslig syn på kulturen: Den folkelige kulturen viste for ham Guds fottrinn i historien. Samtidig var han som embetsmann barn av sin tid, med liten forståelse for arbeiderbevegelsen og de nye frikirkene.

For Landstad var møtet med skjønnhet i kunst og natur et møte med Gud. Dette og hans fornorskning og stedegengjøring av kristen tro gir ham et "keltisk" preg.

Bønn: Kom inn, o Kriste, tenn lys i hvermanns gård!

La isen briste, gi varme snart og vår!
La ingen miste hva godt din fødsel spår!
(M. B. Landstad i Norsk Salmebok 59,4)

Bibeltekster: Sal 116   2. Kor 4,1-15   Matt 26,30-32

Glad jeg ser i alt beviser på
Gud! Din underbare kraft og nåde,

¹⁵ Min artikkel bygger på boken av E. Elseth om Landstad. Utdraget av "Forårsmorgen" hos Elseth på s.82f.

klart jeg ser dem i det minste strå;
men om våren dog så overmåde ...
(M. B. Landstad i diktet "Forårmorgen", i hans samling "Sange og Dikte")

26. oktober: Cedd

Angelsaksisk misjonær, biskop og abbed (død 664)

Lynghiene North Yorkshire Moors sørvest for Whitby er blitt kjent for norske TV-seere gjennom serien "Heartbeat" (Med hjartet på rette staden). I en av dalene ligger det en perle av en kirke: Underetasjen av landsbykirken St. Mary's i Lavingham er en kryptkirke. Denne ble bygget i 1078 over restene av klosterkirken fra 659 hvor Cedd er begravet¹⁶.

Cedd (Cedda) og hans brødre Cynebil, Caelin og Chad (Ceadda) fikk presteutdannelse på Lindisfarne. Cedd ble misjonær i Midtengland (Mercia) og ble senere biskop i Essex. I Bradwell-on-Sea¹⁷ ved kysten, ca 70 km øst fra London, er den gamle kirken St. Peter-on-the-Wall fra ca 654. Den er et av de eldste eksisterende kirkebygg i England. Cedd bygde den på og av restene av den romerske festningen i Othona.

Cedds bror Caelin foreslo for kongen i Northumbria at Cedd og Cynebil skulle bygge et kloster på et ensomt sted ikke for langt fra York. I 659 grunnla Cedd et kloster i keltisk tradisjon i Lavingham i North Yorkshire. Bede skriver at Cedd valgte dette stedet der det tidligere hadde bodd røvere og ville dyr, for å oppfylle profetordet fra Jes 35,7b.

Cedd var kirkebygger og brobygger. På synoden i Whitby i 664 opptrådte han som mekler og tolk. Han ble smittet av pesten og døde i Lavingham den 26. oktober samme året. De fleste av munkene i Lavingham døde, også Cynebil. Den yngste broren deres, Chad, ble abbed i Lavingham etter Cedd. Chad ble senere biskop i Lichfield (se 2. mars).

En annen minnedag for Cedd er 7. januar, muligens en translasjonsdag.

En forbindelse mellom Lavingham og Norge er slik: Benediktinermunkene som i 1078 begynte gjenoppbyggingen av Cedds kloster i Lavingham, gav etter 10 år opp prosjektet. De flyttet til det tryggere York hvor de bygde St. Mary's Abbey isteden. Utbrytermunker fra St. Mary's Abbey bygde cistercienserklosteret Fountains Abbey fra 1132. Derfra ble Lyse kloster ved Bergen grunnlagt i 1146.

Bønn: På dette hellige sted - hvor ånden etter Cedd og Chad og deres brødre er i luften vi ånder inn – og på alle hellige steder fylt av din Hellige Ånd – la oss finne noe som taler til oss fra deg, Gud. *(fritt etter menighetens hilsen til besøkende i landsbykirken St. Mary's i Lavingham)*

Bibelttekster: Sal 52   Jes 35   Mark 5,1-13

Ein salme av lys, ein salme av stein, eit hus bygd på fjell, ein æveleg heim,
ei kyrkje som speglar Guds himmel på jord, eit tempel som andar av levande ord.
(Øystein Bjørdal i Salmer 97:95)

---

¹⁶ **Lavingham:** Mitt møte med Lavingham i august 1994 førte til at jeg ville bruke den keltiske spiritualiteten mer bevisst i mitt andaktsliv. Det gav meg ideen om å lage en keltisk inspirert bønnekrypt under menighetshuset i Vallset. Og det bidro til at jeg senere søkte prestestillingen i Selje.

¹⁷ Her har det keltisk inspirerte Othona - fellesskapet sitt senter.

1. november: Allehelgen

Første november var nyttårsdagen, Samhain, i den førkristne keltiske kulturen. Nå begynte mørketiden. På den keltiske nyttårsaften 31. oktober (se Halloween 31.10.) ble de døde minnet, og onde ånder måtte skremmes bort. Kirken har kristnet Samhain ved å legge Allehelgen til denne dato, takkedagen for alle som har nådd fram til gleden i himmelen. Dette ble minnedagen for alle helgener som ikke har en egen merkedag i kirkeåret. Dagen etter, 2. november er Alle sjelers dag, til minne (og i romersk katolsk tradisjon: forbønn) for de døde som ennå ikke har nådd fram til himmelen. Etter protestantisk forståelse er det vanskelig å uttale seg om hvem som allerede er hjemme hos Gud. Alle som hører Jesus til skal komme dit.

Allehelgen taler om den store hvite flokk foran Guds trone. De fikk vasket bort sine synder i lammets blod. Vi er sammen med dem når vi som ennå strever på jorden (den stridende kirke: *ecclesia militans*) feirer vår gudstjeneste. Særlig tydelig blir dette under nattverddelen: Alterringen er i mange norske kirker formet som en halv sirkel. Den fortsetter usynlig rundt alteret. Den kan minne oss om den usynlige, triumferende kirke i himmelen (*ecclesia triumfans*).

I mange norske kirker brukes Allehelgensdag også som en ”Alle dødes dag”. Vi minnes de døde og takker Gud for dem som stod oss nær.

Jeg mener at keltisk kristen tro kan hjelpe protestantiske kristne med skepsis mot katolsk helgendyrkelse til en større bevissthet om de helliges samfunn i himmelen og på jorden.

Bønn: Vær fortsatt ved vår side når stormen stilner av.

Vær nær oss når vi søker til våre kjæres grav.

Gi at vi aldri mister velsignelsen fra dem,
men alltid bærer med oss det gode de bar frem.

(S. Ellingsen i Norsk Salmebok 864,2)

Bibeltekster: Sal 84   Åp 21,1-7   Luk 6,20-26

Med smil i gråt de vandrer frem mot himlens lyse hjem.

(J. Halmstad i Norsk Salmebok 247,3)

7. november: Inger Marie Lykke Wexelsen

Norsk salmedikter og forfatter (1832 – 7.11.1911)

Noe av det mest spennende med keltisk kristen fromhet er for meg den store betydningen det får at Jesus ble menneske (inkarnasjonen). Gud var så glad i denne verden at han sendte Jesus Kristus som ble født i Betlehem. Frelseren ble et menneske selv. Så stort tenker Gud om menneskene og skaperverket.

Dette får følger i et positivt syn på skaperverket, på mennesket og kulturen. Mennesket er først og fremst skapt i Guds bilde, selv om alle er syndere også. Og hverdagen er ikke bare grå, men fylt med Guds nærvær. I keltisk kristen tro er Guds himmel aldri langt unna. Jesus er med i hverdagen, når jeg melker kua eller starter opp datamaskinen. Keltisk fromhet ser Betlehem og Golgata skje i min hage og mitt hus, i min hjerne og mitt hjerte.

Det samme ser jeg i våre julesalmer også. I luthersk tradisjon skjer trosformidling i ikke liten grad gjennom salmer. Særlig julesalmene er fortsatt kjent og blir brukt. Salmen ”Jeg er så glad hver julekveld” skal ha blitt til julaften 1858. Marie Wexelsen satt på kjøkkenet i sitt barndomshjem på Toten. Hun ventet på julegjestene og skrev salmeteksten, kanskje mens

hennes gamle mor tente på julelysene i stuen. Marie Wexelsen var grundtvigianer med den lyse Jesus-gleden og det åpne synet på kulturen som har mye felles med keltisk kristen fromhet. Hun bodde forskjellige plasser i Norge og Danmark og døde i Trondheim. I begravelsen hennes sang en stor barneflokk hennes julesalme ”Jeg er så glad hver julekveld”.

Bønn: Himmels kongesønn, nå øves det på julesanger i barnehager og skoler og kor. Vi takker deg for dikterne som gav oss disse sangene. La tonene lyde og gi lengsel, la tekstene løfte og lyse i mørket, la sangene lukke opp for deg.

Bibeltekster: Sal 8   1 Krøn 15,25-29   Matt 21,1-17

Jeg er så glad hver julekveld, da synger vi hans pris;
Da åpner han for alle små sitt søte paradys.
(M. Wexelsen i Norsk Salmebok 60,4)

17. november: Hilda

Kirkelærer og abbedisse (614 – 17.11.680)

Hilda var niese til den angelsaksiske kong Edwin i York, den første kristne kongen i Northumbria. Hun ble døpt i York sammen med kongen og mange andre på påskedagen 12. april i 627. Lite er kjent om Hildas oppvekst. Vi vet ikke om hun giftet seg og senere ble enke, eller om hun avslo å gifte seg. Da Edwin ble drept i 633, flyktet Hilda muligens til sin søster ved hoffet i East Anglia. Hildas slektning Oswald erobret tronen tilbake. Han hadde bodd i eksil på Iona og ba nå om misjonærer derfra. Slik ble Hilda kjent med Aidan (se 31. august) som ble hennes venn og veileder. Hilda var ca 33 år gammel da hun ville følge sin søster og bli nonne i et gallisk (fransk) kloster. Aidan overtalte henne til å bli i England isteden: Først startet hun et kloster ved elva Wear, senere ble hun abbedisse i Hartlepool (begge steder mellom Whitby og Newcastle). Fra 657 ledet Hilda det kjente dobbeltklosteret for kvinner og menn i Streanaeshalch (Whitby) som ble et senter for kristen tro og kunnskap, litteratur og kunst. Hilda var lærer og veileder for minst fem senere biskoper. Samtidig så hun gjeteren Caedmons begavelse og oppmuntret ham til å lage sanger på gammelengelsk. Slik kunne folket bli kjent med Bibelens budskap på sitt morsmål.

Hilda var vert for den berømte synoden i Whitby i 664. Bak saker som den rette datoen for påske og den rette frisyren for munkene skjulte det seg dype motsetninger mellom romersk / middelhavs-kristendom som påberopte seg apostlene Peter og Paulus, og keltisk kristen tro som ville følge Johannes (se 29. juni). Synoden (eller rettere sagt: kongen) avgjorde å følge romersk skikk. Noen tolker utgangen som dødsstøtet for den keltiske kirken. Andre sier at Whitby bare var en av flere etapper på vei til mer ensformet og dermed fattigere kirkelig praksis i Vesteuropa.

I sine siste år var Hilda veldig plaget av sykdom. Den natten hun døde, skal Begu/Bega (se 6. september) hatt en visjon av Hildas himmelfart. Etter at Whitby i 867 ble ødelagt av vikinger, skal Hildas skrin ha blitt reddet til Glastonbury. Legendene sier at sjøfuglene som flyr over klosterruinene i Whitby pleier å senke vingene til Hildas ære. Hilda blir kalt for kirkens mor i England, og for juvelen / edelstenen i kirken som lyser i mørket.

Bønn: Så lenge vi har god helse, Herre, la oss tjene deg med all vår makt.

Når vi blir syke, la oss huske all din godhet med takk.

Og først og fremst, la oss leve i kristen kjærlighet og fred med hverandre og med alle.

(Bønnen er formulert etter noen av Hildas siste ord)¹⁸

Bibelttekster: Sal 34   Ordsp 8,22-36   Matt 13,44-46

Ver du i striden mitt skjold og mitt sverd; ver du det merket som syner mitt verd,
livd for mi sjel, den tryggaste vakt; lyft meg mot himlen, du makt i mi makt!
(M. Byrne etter irsk salme frå 700-t, omsett av A. Brunvoll i Norsk Salmebok 479,3)

---

¹⁸ Hildas siste ord i: Celtic Daily Prayer (Northumbria Community) s. 771.

